

NÉPÜNK

MEGJEJÁVÁS ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP
Főszerkesztő: **Wasserstrom Sándor** — Leíró szerkesztő: **Leitner Zoltán**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön: Hítközségeknek és vállalatoknak 500,
magánosoknak: egész évre 300, félévre 180,
negyedévre 95 lei. Külföldön: 120—80, 45, 25 ct,
180, 95, 50 dinár. 25—15 Pengő. 10—6 Dollár.

Erkölcsei integritásunk, egyetlen várunk!

Részlet, Wasserstrom Sándor főszerkesztőnek, Szimchat Tórákor, a Mizrachiban tartott elnöki megnyitó beszédeből.

Sziszü v'szimchü, bszimchat Tóra... Örvendjünk és vigadjunk a Tóra örömműnne. Felfokozva, ismétlésekbe bocsájtkozik ez a pijut, mert kétszeresen is ismétli, hogy örvendjünk ezen a napon.

Örvendjünk? Hogyan örvendhetünk, mikor széjjelnézünk a világon és mindenfelé zsidó könny, zsidó jaj és zsidó sóhaj visszhangozik felénk. Nézzük talán Európa kelles közepén a nemzeti szocializmus patológikus kitöréseit, amely kegyetlenül üldözi a hatszázezer főnyi zsidóságot, talán kiméltelenebbül a Torquemadánál is! Vagy talán Lengyelország zsidó millióit nyujtanak vigasztaló látványt? Ellenkezőleg! Ott is zsidó milliók, erkölcsi és anyagi polipkarok között vergődnek. Nincsen nap, hogy ne olvassnánk onnan érkezett pogromhírekről. Üldözött vadként érzi magát három és fél milliónyi zsidó, akiknek megnyitják leg-
elemibb jogait is. És lázas igyekezettel az-
zel foglalokzik a lengyel kormány, hogy ki-
telepítsen minél többet ebből a szerény és
szorgalmas népkisebbségből. Vagy talán
Ausztria felé tekintünk bizalommal, ahol a
horogkereszt dolgozik a kulisszák mögött?
Vagy talán a numerus clauzusos Magyar-
ország félmilliónyi zsidósága ujjongjon azon,
ami — nincs? Vagy talán Románia milliónyi
zsidósága oly teljesen mentes a Goga-Cuza
és egyéb szélsőségesen jobboldali pártok
agitációjától?

Vagy talán a Szovjetben szinylődő három
milliónyi zsidóság „egyenjogusításán” ör-
vendjünk? Annak a tragikus összeomlásnak,
amely immár 20 esztendeje tart és ered-
ménye, hogy nincs többé zsidó templom és
nincs többé — ami a legfajdalmasabb —
zsidó ifjuság, amely hinni tudna a mi szent
tanainkban és hinne a zsidóság öröklétüsé-
gében. Örvendhetünk-e, amidőn minden hé-
ber termék, akár szent könyv az, akár iro-
dalmi mű az, máglyára került. Szellemi és
lelkivezérek Szibéria ólombányáiban pusztu-
ltnak és pusztulnak el? Hiába mondják,
hogy a bolsevizmus és a zsidóság egy. Nem,
ezerszer nem! Távol állanak egymástól,
mint a tűz és a víz és az orosz zsidóság
sorsa, ha így lesz tovább, megpecsételtetett
örök időkre.

Vagy talán örvendjünk azon, ami Pa-
lesztinában történik, ezen a megszentelt
drága, zsidó vérrel ázott szentföldön, ahová
egy tekintünk, mint egyetlen menetsvárunkra,
s ahol öt hónap óta száz zsidó életet oltott
ki az arab banditizmus? Ahol a Szentfalnál
évezrede folytatott imánkot sem végezhetjük
nyugodtan el a nagy ünnepnapokon és ahol
a keserves áldozatok árán üttetett jákat tépi
ki tövesztől a keleti barbarizmus.

Vagy talán zavartalanul örvendhetünk
a Tóra ünnepének akkor, amikor belső zi-
látságunk is kulminációs pontját érte el?
Örülhet-e talán a mi drága Tóránk, népi és
vallási életünknek eme alapvető fundamen-
tuma, ha látja, hogy legfőbb őrzői és „jöldi
helytartói”, a zsidó egyházi élet vezérel

egymás között sem értik meg egymást és
nem haladnak példaadóan az élen, ahogy a
„papi” hivatásnak megfelel? Talán példát
mutatnak a napi élet és keserves hétköz-
napok kenyérkereső gondolai között vergődő
zsidó tömegeknek? Örvendhet-e a Tóra,
amikor látja, hogy akiknek vállain nyugszik
további léte, a „felkentek” miként szoritják
görcsösen kezeiket össze, hogy ezzel egy-
mást fenyegetssék, vagy talán aranyat mar-
kolásszanak? Nem lehet örömműjonna hir-
detni ezen a napon, a Szimchat Tóra meleg-
érzéseket revelláló hangulatában, hogy min-
den oldalon derűátók lehetünk. Eilenkezőleg!
Amerre nézünk, testi és lelki létünk ezernyi
sebből vérzik. Kérdem hát, hol lehet mégis
egy kis reménysugár, amely bizalommal int
felénk ezen a csatáros, hűvös őszi esővel
telített borongós napokon. Talán lelkünk
visszhalása ez a szomorúság, ez az esőktől
terhes hangulat, mintha az ég is siratná a
„kiválasztott nép” tengernyi szenvedését.

És mégis! Van és lenni kell remény-
sugárnak. És ezt a reményt éppen az éb-
reszti fel bennünk, amelyről kétszeresen
mondja a pijut, hogy örvendjünk neki. Igen,
erkölcsi integritásunk az, amely felbecsül-
hetetlen érték és amely, amíg meg van, nem
lehet paraszra okunk!

Csak addig nemes lény az ember, amíg
erkölcsi érintetlensége teljes mértékben meg
van. Csak az Istenben bizó ember tudja
megítélni, hogy minden bajjal szemben
mennyl értéket képvisel erkölcsi integritá-
sunk. Talán mi magunk is bűnösök vagyunk,
hogy ennyire meglátogatott bennünket a
sors büntető keze és nem hagyott egyéb
vigaszt számunkra, mint ezt a csorbitatlan
vigaszt, amelyet nevezhetünk erkölcsi integ-
ritásnak, de lényegében nem más, mint Tó-
ránk, amelynek örömnapiját kell üljük, nem
csak ma, hanem az egész esztendőn ke-
resztül.

Ez az egyetlen hit az, ami bennünket
kiemelhet a gyászos hangulatból és lelki
megnyugvást biztosíthat tizenhatmilliónyi
zsidó testvérünknek. Mert minden jelenség,
amelyről szóoltunk, a barbarizmusnak ez a

Végre!

200.000 arab szüntette meg a sztrájkot Palesztinában

Az angol kormány katonai nyomása és három arab uralkodó proklamációja
kellő hatással volt a sztrájkoló arabokra. — Megindul a munka és remélhető-
leg a sztrájk megszűnését, a terrorcselekmények megszűnése is követi.

Az egész világ zsidósága nagy aggodal-
lammal és szívszorogva várja öt hónap óta
a Palesztinából érkező híreket. Ez év áprilisa
óta mintha féloldali szélhücsés érte volna Pa-
lesztinai gazdasági életét, mert hiszen a dol-
gozó négy százezer zsidóság lázas mun-
kája és kitartó szorgalma mellett, 200 000
arab ölbetett kezekkel várta a holnapot és
minden erejével azon igyekezett, hogy le-
heteitenné tegye ennek a zárt gazdasági
egységnek normális munkáját.

világszerte észlelt előretörése nem egyéb,
mint az, hogy tönkrement az egész embe-
riség erkölcsi sértetlensége. Az emberiség
önmagát gunyolja, amikor annyira üldözi
emberfestvéreit. Teli vagyunk igazságtalan-
sággal, gyűlölettel, galádsággal. Emberte-
len és isentelen lett az emberiség, becs-
telenné vált a legmagasabb szó, hogy
az Isten képmására teremtett ember egy-
más ellen ördögi kéjjel küzd. Nincs többé
idealizmus, a cinizmus üli orglái és a bá-
béli zürzavarban, csak egy harci jelszó
csendül ki tisztán: az üsd a zsidót! Ezt
üvölt az egész emberiség és mi tétován
állunk e kakofoniában és nem tudjuk, merre
vigeny utunk?

Csak az a hit adhat nekünk erőt, hogy
az emberiség visszanyeri legértékesebb el-
vesztett kincsét, amely súlyos, devalváción
ment keresztül. S ha százalékarányt kérünk,
akkor megdöbbenő minus fog elbállani. Ezt
az erkölcsi magasabbrendűséget éppen a
Tóra adta az emberiségnek, a sokat gu-
nyolt, sokat megtagadott zsidó Szentírás,
amely eddig mindenkor győzött, a római vi-
lágbirodalmon éppen úgy, mint az ókor és
középkor minden támadásán és legyőzte
minden ádáz ellenségét.

A Tóra által visszanyerheti az embert-
ség is erkölcsi magasságát, amelyben egy-
kor volt. Rendületlen hittel kell bizunk abban,
hogy ez az idő, nem a távoli jövő ködében
vész el, hanem eljövend minél előbb. El
kell tűnjenek e gonosz idők rémségei, el
kell tűnjenek a vérontások, a zsidóság erkölcsi
és anyagi megalázása. Meg kell szűnnie
a zsidóságnak, a világ minden bajáért, bűn-
bakként való beállítására. S ha az elkövetke-
zik, akkor mélységes értelmet és tartalmat
kap a Sziszü v, szimchü b, szimchat Tóra
és ez a Iannak is igazi örömműnepe lesz.
Kétszeresen fogunk tudni örülni az erkölcsi
világrendnek helyredltn, mert mi igazán
megtanultuk saját hátunkon fájoán érezni,
mit jelent az, amikor az erkölcsi fundamen-
tum kicsuszik az emberiség lába alól és nem
a szeretet, hanem a gyűlölet jegyében fog
össze a zsidóság és önmaga ellen is. Ebben
a reményben indulunk neki a most kezdődő
zsidó esztendőnek.

egy termékeny és a bibliakorabeli tejjel-méz-zel folyó Kanaánt akarják lehetővé tenni, az elpusztított kizsikkadt földön.

Három célja volt a sztrájkoknak: a zsidó bevándorlás megszüntetése, a földvásárlás tiltása és arab kormány kinevezése. Egyik terv sem sikerült. Volt pillanat, amikor a világ zsidósága megdöbbenően észlelte, hogy az angol kormány engedni akar a terrornak. De a zsidó kétségbeesés és az angol kormány józansága és nem utolsó sorban az angol közvélemény nyomása: elhárította a veszedelmet a világ zsidóságának feje felől. Nem a palesztinai zsidóságra nézve lett volna ez csapás, mert hiszen, ezek ellen már nem volt kifogása az araboknak, hanem azok ellen, akik most akarnak új otthont találni a zsidóság ősi földjén.

Megnyugvással és örömmel fogadjuk az új és békés fordulatot. De ezzel még nem múlt el a zsidó országépítés feje felől a nagy veszedelem.

Még csak most fog kezdődni az igazi küzdelem. Megérkezik az angol királyi bizottság Palesztinába, annak látni kell a való helyzetet, mert véleménye döntő befolyással lesz az angolok további elhatározására. Es Londonban sem pihenhet meg a zsidó diplomácia, hiszen ezzel csak a küzdelem „véres” része zajlott le, amiknek csaknem száz zsidó hősi halottat követelt, akiknek a siron túl kell bizonyítanunk, hogy nem hiába ontották vérüket a zsidó jövőért.

És újra kell épülni mindennek amit elpusztítottak. A kidöntött fák helyébe tízszer annyit kell ültetni és minden vagyont rongálásért, építéssel kell felelőnk. Újabb százévezredeknek kell menni az ősi földre, mert nem torpanhatunk meg semmiféle terrorra és nem hagyhatunk fel annak biztos várásával, hogy az ősi röggön egy új zsidó állam élete fog ujjáébredni.

Örvendjünk és nézzünk bizalommal a jövő elé. Ne veszítsük el optimizmusunkat, mert ez a mi legnagyobb erőnk a megpróbáltatások idején.

Jeruzsálem. Hétfőn reggel az Omár mecset körül sokezer muzulmán gyűlt össze, hogy résztvegyenek a mártírok ünnepére rendezett istentiszteleten. Ekkor olvasták fel, Ghazi Iráki király, Jachia Jémeni imám és Abdullah transzjordániai emir közös proklamációját, amelyben felszólítják a palesztinai arabokat, hogy szüntessék meg a sztrájkot. Az arab uralkodók ígéretet tesznek arra, hogy a jövőben gondját fogják viselni a palesztinai festvéreiknek és biznak abban, hogy Anglia jóakarattal lesz és hű marad vállalt kötelezettségeihez.

Palesztinában óriási meglepetéssel váltott ki a sztrájk megszűnése. Az egész országban megnyitották az arab üzletek, ipari üzemek, műhelyek, körülbelül

kétszáz ezer sztrájkoló arab vette fel újra a munkát.

Jeruzsálemben óriási forgalom indult meg és Haifa uccáin is megújult élénkség uralkodott. Az utcák teli vannak emberekkel és az üzleteket valóságos megröghanták a vásárlók és a munkások is örömmel foglalták el újra munkahelyeiket.

Az angol sajtó és a sztrájk.

Az angol fővárosban nagy megkönnyebbüléssel fogadták a sztrájk megszűnését. A lapok megállapítják, hogy az utóbbi idők nagy tanulságokat rejtnek magukba, amelyeket kellőleg értékelni kell az angol kormánynak. A „News Chronicle” szerint az arabok megláthaták, hogy erőszakkal nem lehet kicsikarni semmit az angoloktól.

A „Daily Herald” szerint, most már eljött ideje annak, hogy a zsidók és arabok tárgyaltassanak békésen egymással, mert nem elég az angol jóakarati kompromisszumra van szükség.

Az arabok egymást is gyilkolják

Kétségtelen megállapítást nyert, hogy nem csupán a palesztinai arabok vettek részt a ter-

Forgalomba került az új

DREHER-HAGGEMACHER

ŐSZI SÖR

Kérje mindenütt!

rorcselekményekben, hanem főleg a bevándorolt haurani arabok is, még azok, akik Szíriából szöktek át a határon. Természetesen ezek az arabok nem voltak tekintettel semmiféle kapcsolatokra, hanem tekintet nélküliségükben a legszélsőségekre ragadtatták magukat. Így a legutóbbi napokban megtörtént az is, hogy megölték Haj Khalil Taha ellenzéki arab vezető, aki a főmufti-ellenes párt vezére volt. A dusszagdag és előkelő arab vezért Haifa mozlem klubja előtt gyilkolták meg. Egy arab lépett hozzá, hogy írjon meg neki egy levelet, mert irástudatlan, amikor egy másik arab közvetlen közelből két golyót repített a fejébe, ami azonnali halálát okozta. A gyilkos elmene kült. Taha tulajdonképpen a haitai sztrájkbizottság elnöke volt, aki nemrégiben 5000 fontot adott a terroristák javára. Az arab sajtó mint egyéni bosszu művét akarja beállítani, viszont kétségtelen, hogy egy politikai gyilkosságról van szó. Ugy vélik, hogy Taha nem akart több pénzt a terroristák rendelkezésére bocsátani.

Az utóbbi napokban már az arabságot sem kímélte a terror. Példa erre az a safedi eset is, ahol fényes nappal behatoltak egy gazdag arab házába és 1500 font készpénzt és ékszereket raboltak el. A falvak békésebb arab lakosságát is folyton zsarolják a terroristák. Közönséges rablások ezek. El Chadar arab községben egy jó módú arabhoz behatoltak, pénzt követeltek s amikor nem adott, egyszerűen lelőtték. Biri, Ainzeitun falvakban is súlyos összetűzések voltak arabok és terroristák között. A jaffai sztrájkkomitéhez az utóbbi időkben sok kérés érkezett arabok részéről, akik védelmet kértek a terroristákkal szemben.

A sztrájkot megelőző napon Akko mellett megölték egy zsidó rendőrt is. Tamara mellett megrongálták az olajvezetéket és meggyújtották a kifolyó olajat, azonban a tüzet sikerült hamar lokalizálni.

Hock János halála

78 éves volt az „arany száju” pap, amikor meghalt egy pesti szanatórium külön szobájában. Katolikus pap volt, s ha zsidó ujság hasábjaira kerül a neve, azt jelenti, hogy nem akarunk hálátlanok lenni vele szemben és a kegyelet hangján akarunk róla ezuttal megemlékezni. Nem volt „zsidóbarát”, s nem tett a zsidóság érdekében semmi különösezt. De megértő ember volt, akinél nem volt frázis az emberszeretet, hiszen fordultos, eredményes sok dicsőséget és sok csalódást megért életében, mindenkor a demokráciának, az emberek megértésének volt lelkes apostola.

Hock János katolikus pap volt, de nem tartozott hosszú életén át egy pillanattal sem a hecckáplánok, a Bangha páterek kategóriájába. Ezért a meggyőződésért szenvedett az utóbbi évtizedekben, ezért a hitvallásért ült börtönben is, túl a hetvenötödik életévén.

Megérdemli, hogy kegyelettel emlékezzünk róla, most hogy örökre elhallgatott „arany szája”, s hogy nevét azok között említsük, akik soha nem hirdettek mást, minthogy „szerezzük egymást embereket”. Epen ma kell ezt erényként elismerjük, amikor úgy tombol és tobzódik a gyűlölet körülöttünk.

Meghalt Frankl Adolf, a magyarországi ortodoxia vezére

Lapzártakor értesültünk, hogy az ortodox zsidóság világszerte ismert nagy alakja, Frankl Adolf elhunyt. Nem birta ki a tüdőgyulladás okozta testi legyengülést és 78 éves korában kilehelte nemes, minden zsidó ügyért annyira lelkesedő lelkét. Halála mély gyászt okoz a magyarországi ort. zsidóságnak. Az orth. központi iroda diszelnöke volt és a magyar főrendiház tagja. Az ardeali, csehszlovákiai és jugoszláviai zsidóság is mély részvétellel értesül haláláról.

Frankl Adolf 1859-ben született Debrecenben. Fiatalságát számos jesivában töltötte, többek között Oradean is, ahova szoros rokoni kötelek is fűzték. Később Budapesre költözött, ahol befolyásos vezéregyénisége lett a magyarországi ortodoxiának, 1905-ben választották meg a magyarországi Orth. Központi Iroda elnökének, amely tisztséget harminc esztendőn keresztül töltötte be általános megelégedésre és a magyar zsidóság közbecsülését vívta ki. Alig két évvel ezelőtt visszavonult az aktív vallás politikától és csak mint az Iroda diszelnöke állott tettekkel és tanácsokkal az új elnök Kahán Frankl mellett, aki veje volt az elhunytak. Frankl Adolf érdemelt a magyar kormány is elismerte akkor, amikor a főrendiházban helyet adott az ortodoxia képviselőjének s akít legméltóbban Frankl Adolf reprezentált.

Érdemeire, egyéniségének méltatására legközelebbi számunkban még visszatérünk.

— A bécsi jugoszláv nagykövet a Türkischen Tempelben. Wien. A nagyünnepnek alatt megjelent a Türkischen Tempelben Georg Nastasevic, Jugoszlávia bécsi nagykövete, hogy úgy mint az előző években, most is tolmácsolja jókívánságait a szefárd zsidók számára az újév alkalmából. Mialatt a nagykövet a templomban volt, a jugoszláviai zsidók Bécsben élő kolóniája gyászünnepeket rendezett a templomban, Karagyorgyevit Alexander király emlékére.

Legszerencsésebb az

AURORA

„Uranus” Oradea, Str. Avram Iancu No. 2.

sorsjegy
Főelárusítás:

HETI GLOSSZÁK

Gömbös Gyula magyar miniszterelnök halála

A napilapok részletesen közölték halálának körülményeit. A magyar miniszterelnök egy München melletti szanatóriumban meghalt. Ő volt az első államférfi Magyarországon, aki aktív miniszterelnök korában hunyt el. Ötven esztendő volt és tetterős férfinak ismerték. Három éven át állott a magyar kormány élén és halála alkalmából mi is el kell mondjunk róla azt, amit zsidó szempontból fontosnak tartunk.

Gömbös Gyula az 1920-as évek kurzusidejében azok között volt, akik gyűlölettel voltak ellelve a magyar zsidóság iránt. Akkoriban harmincegynehány éves volt, aki úgy képzelte, hogy mint aktív katonatiszt karriert fog befutni. Jöttek a forradalmak, jött Kun Béla és ő is azok közzé állott, akik a „zsidó bolsik” fejére akartak minden bűnt olvasni. De amikor a politika villámpáratételek edző és horizontokat látgató légtérében néhány évet eltöltött, rájött arra, hogy ezek utszéli szölamok, ugyanarra, hogy amikor első miniszterelnöki beszédét a parlamentben megtartotta, akkor valóban imponáló bátorsággal nyíltan kijelentette, hogy a zsidókérdésben revízió alá vette álláspontját és a zsidókat is teljesjogú hasznos polgároknak tekinti az országban. Ez akkor nagy megnyugvást keltett a magyar zsidó közvéleményben, amely az előzmények után érthető aggodalommal tekintett kormányzása elé.

Halála alkalmából el kell mondjunk azt is, hogy három évi kormányzása alatt a zsidóság helyzete Magyarországon nem romlott, ha nem is javult. Kétségtelen, hogy szoros német kapcsolatai befolyásolhatták volna ebbeli ténykedésében, de mindig ellentárolt és ez államférfi bölcsességére vall, hogy disztíngválni tudott a német és magyar viszonyok között és nem engedte, hogy az a rejtentően szélsőséges zsidóellenesség lábra kapjon a magyar határokon belül. Igaz, hogy körülbelül egy esztendővel ezelőtt „tudimenzionált” nek mondotta a zsidó tisztviselők létszámát a magánvállalatoknál, de viszont amikor a zsidó Sándor Pál korelnökségéről volt szó a legutóbbi parlamenti szesszió megnyitáskor, akkor ragasztódott az ellenzéki Sándor Pál

Felesleges fáradozás

másutt keresni, mert férfi öltöny, felsőkabát, női kabát és kosztüm

szövet ujdonságokat mi árusítjuk legolcsóbban
KATZ POSZTÓÁRUHÁZ

relnökségéhez, bár az érthetően nem ambicionálta ezt és nyíltan megmondotta, hogy a miniszterelnök elhatározásától teszi függővé, hogy elvállalja, vagy sem.

Lényegében elmondhatjuk róla halála után, hogy sokat használt a magyarországi zsidóságnak, amikor kijelentette a zsidókérdésben elfoglalt nézőpontjának revízióját és kormányzása alatt „kilengések” nem voltak. Megmaradt ugyan az az antiszemita érzés, amely ugyilátszik háboru utáni rákénjeje Magyarországnak, viszont bizonyos az is, hogy ha nem Gömbös Gyula lett volna a miniszterelnök, akkor sem lettek volna jobbak e téren a viszonyok, mert e közhangulat ellen senkisé tudna ellentétes politikát üzni. A magyar intellektuális réteg túllengése, irigysége és ezernyi nagyobb, vagy kisebb körülmény — sajnos — nem tette zsidóbarátítá a jelenlegi magyar közvéleményt, azért józanul mérlegelve a körülményeket, talán azt is mondhatnánk: nie kommt etwas besseres nach...

Gömbös Gyula magyar miniszterelnök egy küzdelmes, de nagy karriert jelentő élet után, aránylag fiatalon elhunyt és róla a zsidó sajtó is kegyelettel emlékszik meg, aminthogy elparentálták az összes magyarországi zsidó templomokban is, a sátoros ünnep alkalmával.

Togal
gyorsan és biztosan hat
RHEUMA / KÖSZÉNY
ISIA SZ, GRIPPA, IDEG- ÉS FEJFÁJÁS
és minden más húléseles megbetegedésnél
idült esetekben is meglepő eredményeket
A Togal kiküszöböli a szervezetből
a káros bomlási termékeket.
Családjón egy komoly Togal-kereset
Gyógyszertárakban és Drogériákban.

Luner Josefina asszony — ha zsidó lett volna

Bécsben egy rejtentő bünper folyt. Az ítélet is elhangzott már, amely halálos lett a vádlottra vonatkozólag. A bünper lényege az volt, hogy Josefina Luner asszony halálra kínoztta cselédleányát. A vádlott hihetetlen szadizmussal kínoztta halálra szerencsétlen cselédleányt, éhezettette, ütölte-verte. Hajmeresztő kegyellenséggel ölte meg a szerencsétlent. Luner asszony a vádlottak padján hivatkozott arra, hogy ő keresztény német szellemben nevelkedett. De ez még jobban feltűzette ellene a hangulatot. Természetesen senki sem általánosított, senkisé mondotta, hogy ez a keresztényi erkölcs. Először is ez nem igaz, másodsor, az emberek — tudnak disztíngválni. Igen, tudnak disztíngválni, ha Lunernéről, illetőleg, amikor nem zsidóról van szó.

De mi történt volna, ha történetesen Lunerné zsidó lett volna? Hiszen elképzelhető, hogy előfordulhat egy ilyen eset is, hogy egy aberráció, egy ilyen szekszuális kilengés zsidó nőnél is előfordul. Jaj, mi lett volna, ha Lunerné zsidó asszony? Hogy üvöltött volna a hitlerista világsajtó, hogy általánosított volna? Minden zsidónb gyilkos, mind kínozza a cselédjét, ugye milyen jó is a nürnbergi törvény, amely nem engedi a német vér és becsület” érdekében, hogy 45 évnél fiatalabb leány zsidónál szolgáljon. Holott közismert dolog, hogy a zsidó családknál van a cselédleányoknak a legjobb dolguk. A familiáris hangulat olyan mélyenfekvő a zsidóknál, hogy ebbe az atmoszférába belevészik a háztartási alkalmazottakat is.

Hála az égnek, Lunerné nem zsidó asszony. Mert mi lett volna, ha történetesen az

Spanyol maranus a kinzókamrában

Rendes polgári neve Benjamins Baruch volt. Kétségtelen, mindön az Inquitzió a kereszténység felvételére kényszerítette, a Bartolomeo nevet kapta. A nép azonban roppant ereje miatt Sámsonnak nevezte. Oly erős volt, hogy egy vasrudat könnyűszerrel meghajlítani, egy malomkövet játszva felemelni a könnyebb mutatóványai közé tartozott.

Ő volt nemcsak a maranusok negyedének, de egész Sevilla legerősebb embere.

Péntek este van. Sámson lakásában a sűrűn lefüggönyözött ablak mögött ünnepi fényt árasztanak a péntek esti gyertyák, s a gyertyák mögött az asztalon héberbetűs, hófehér takaróval betakarva az ünnepi fonott kalács állatozik. Nyomasztó csend van a szobában, még a szívek dobogása is hallatszik, mert halálos büntetést követ el és ereineknek tekintik az inquiszió által megfélemlített Spanyolországban azt a maranust, aki titokban még elhagyott vallásának szertartásait követi.

Eppen azért melldíti a bor fölötti szárnyaló imét elmondandó, előbb óvatosan körültekint Baruch, mert hisz még a falaknak is lehetnek fülei. Alig hangzottak azonban el a magasztos ima első rengő mondatai, felcsapódott a nehéz ajtó és Simon, ki szokás szerint „vigyázó”-nak volt az utcára kiállítva, sápadtan, az izgalomtól remegve rohan be hozzájuk: — Gyorsan! Gyorsan! Eloltani a gyer-

tyákat! Elrejtteni minden! A feszüleiről levenni a takarót, de gyorsan, Pedro jön, a besugó. Egy pillanat: s a gyertyák el voltak oltva, a kalács a szerény teletjén bujt meg s a feszületről lehullott a takaró.

Néhány riadt perc után a küszöbön tényleg megjeleni Pedro, kit minden maranus szíve mélyéből gyűlölt.

Ártatlan arckifejezéssel barátságosan és mosolyogva köszönt, de közben alattomos, sőtét tekintetét gyanakodva hordozta körül a szobában.

Sámson palástolni igyekezett Davidot és barátságosan megkérdezte vendégét: minek köszi heit e szerencsét, hogy látogatásával e szokailan időben megísztelte:

— Azért jöttem Bartolomeo, hogy egy kis barátii sziveséget kérjek tőled. Száz maravedi kölcsönre volna szükségem! Segíts ki barátom!

— Még fizet sem tudok adni kedves Pedro, hisz tudod, hogy minden pénzemet a feleségem betegségére költöttem.

Ez a válasz azonban Pedrot nem elégtette ki, kérését lassankint követelésre változtatta, s végül megfenyegette Sámson, ha nem kapja meg a kívánt kölcsönt, akkor nagy baj lesz.

— Nekem nem lehet semmi bajom — felelte Sámson nyugodtan, mert semmit sem vételem.

— Semmit, barátocskám? — kérdezte gu nyosan Pedro. — Hát a zsidóság nem vétek? Azt hiszed talán, hogy nem éreztem, mikor

beléptem az eloltott péntekesi gyertyák szagát, s nem látom, hogy ott a szekrény tetején le takart ünnepi kalács van? Tudod e, hogy reád, aki a san benito ruhában már egyszer vezekeltél hasonló dolgokért, milyen reiteneftes büntetés vár? Mindentől száz maravadi ellenében megszabadulhatsz.

— Ugy? Tehát, ha nem adok pénzt bü nös vagyok, ha adok akkor már nem vagyok ereinek?

Sámson nem birt tovább magával, előntölte a méreg és kellemetlen vendégét a mel lén megragadva úgy lóditotta ki az utcára, hogy háromszor is meghengergőzött az utca porában.

Az utca kihalt volt, egyetlen maranust sem lehetett látni. A veszély előérzetének felhője nehezedett a maranus negyed felé. Sámson bizott szerencsésében s jó hírnevében, nyugalmat erőltetett magára, bár tudta, hogy tetének következményei nem fognak elmaradni.

Lea, Sámson felesége is zokogva bujt elő rejtékhelyéről s a nagy sirásra még kis szöke leánykájuk is elpityeregte magát.

Nem mulott el kétszer 24 óra sem, két barnacsuhás küldönc jelent meg a háznál. A maranus lakások ablakaiból riadt fejek tekintettek ki az utcára. Nem szivesen látott vendég volt e két csuhás a maranusok között. A veszedelem feketébe öltözött előhírnökei voltak. És forrásai a kiszenvedések fekete folyamának.

Némán, szóltanul átnyulták az idézést,

lett volna. Csak a zsidó képes ilyen bestiálításra, csak a zsidó kinoxza így a cselédleányát, csak a zsidó és ezerszer a zsidó. Azt hirdették volna, hogy rituális áldozat volt a kis szerencsétlen, hogy Lunerné vérszopó vámpír. Való igaz, hogy Lunerné egy vámpír, de szerencsére nem zsidó. És így nem lett egy beláthatatlan következményű pogromhangulat, a gyalázatok tömkelegét felszínrehozó bünperből... Lunerné nyakán a költél lóg s szerencsére ezt a kötelet csak neki fonták. De ez egész zsidóságra hurkolódott volna, ha véletlenül zsidónak születik. Ilyen örömeink vannak, ilyen negatív örömeink. Lunerné nem zsidó!...

Ahogy a „felismerések”

Üldözik egymást

Tragikus sors. Zsidó sors. De hosszas bevezetés helyett, kezdjük mindjárt a lényegen. Németországban nagy lelki és anyagi nyomásra ráeszméltek a zsidók, hogy revízió alá kell vegyék eddigi beállítottságukat. Rendkívül sok lelki csalódás után következett be ez a „felismerés”. Az a kétségtelen adottság, amely azt igazolja és bizonyítja, hogy a zsidók nem csupán „vallás”, hanem egy olyan komplexum, amely determinálja létét és az emberekkel való mindennemű kapcsolatát, mindennapivá vált és az elkeseredést, a belenyugvás követte.

Már nem folyik vita arról Németországban, hogy mi a zsidó: vallás-e, vagy faj? Nemzetiség, vagy valami kifalált bonyolult vegyület, amelyet nem lehet sehova sem beskatulyázni. Ma már ez nem probléma, ma már csak hinni lehet abban, hogy a zsidóság hit, a zsidóság népi egység, a zsidóság valamilyen kompromisszum nélküli felelősség. És ez a felismerés megindította a folyamatot, amely új kulturértéket termel.

Jött tehát az első felismerés, amely azt jelenti, hogy a német asszimilált zsidó (most mellékes, milyen oktroy által) rádöbben zsidó

mióltára és mert kultürember, azonnal megkezdte kulturigényének megfelelően, kiépíteni védelmi sáncát, a zsidó kultúra hatalmas arzenáljának segítségével. De a hámani hyperdimenzionált gyűlölet nem bírta ezt sem ki. Hiába épített ki magának a német zsidó egy sáncot, amelynek keretein belül kiélhette a maga kulturéletét, távol a teuton befolyástól, az ördögi machináció nem nyugodott meg. Hoho, milyen nyelven üzd ezt a kulturát? Németül? Hát a te nyelved az? Nem-e árja tulajdon? Ott a tied, a héber. Senkisésem lekeesebb hirdetője a héber kulturának, mint a zsidó öntudat „megteremtői”, a cionista elvet vallók. De még ők is, talán a legexrémebb is közöttünk, nem gondolja, hogy ezt máról-holnapra el lehet érní. És ha Berlin vezető körei most ezzel újra odadobják a keztyüt a német zsidóknak, nem tudjuk szavakba foglalni felháborodásunkat és elkeseredésünket. És épen a német zsidóval teszik ezt, amelyik tudvalevőleg teljesen magáéva tette a német nyelvet, amelynek vérévé vált, minden egyes német hang és szófoszlány. Micsoda tragédia! Amikor már kezd megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy nincs számára más út, mint önzetesen zsidónak vallani magát? akkor nem hagynak neki időt, hogy lelkiileg megemésze ezt a felismerést és abszorválja, hanem újabb pörölycsapás jön! Nem csak zsidó vagy, aki közöttünk, de közöttünk kirekesztetten élsz — hanem a nyelvedet is „kitépjük” modernül, nem úgy mint a középkorban. Nem a valódi nyelvedet, hanem azt, amelyik legalább úgy tud fájni... főleg ha a német zsidókról van szó...

Egy magyarországi zsidó

hósi halott kálváriája

életében és halálában

Ha nem névvel olvassánk, nem pontos adatokkal, azt hinnénk, hogy egy kifalált dráma. De minden további bevezetés nélkül mondjuk el a történetet.

Amikor a világháború kitört, a sok Weisz között volt egy Henrik nevű is, akit századával együtt a szerb frontra sodort a világháború számumja. Weisz Henrik bátor katona volt. Egy ízben, télvíz idején átuszott egy folyón és ezzel két hadseregrész megteremtette a kapcsolatot, ami akkor rendkívüli fontossággal bírt hadászati szempontból. Fellebvalói értékelni tudták hőstettét és felterjesztették a nagy arany vívészégi éremre. Nem kapta meg, csak a nagyvezüstit. Hogy miért? Ki tudja nem-e

volt nagy akadály ez a két rövidke szó, hogy Weisz és, hogy Henrik. Az aranymedáltát nem kapta meg, de egy súlyos tüdőgyuladást igen, amellyel hosszú hónapokig feküdt a kórházakban. Amikor újra talpraállott, már nem volt egész ember. Tüdőhajt kapott. Amikor a háborúnak vége volt, Weisz már csak halódott. Kórházak, szanatoriumok lakója lett, végül 1934-ben meghalt.

Más „rendes” halandó ezzel befejezi földi létét és megkezdte örökéletét... De nem úgy Weisz Henrik. Felesége aki teljesen vagyontalan maradt, felkérte az egyik budapesti imagoegyletet, hogy Budakeszin elhunyt férjét temettesse el egy zsidó temetőben. Ekkor az özvegy kérte férje holttemetének kiadását, azonban ezt a budakeszi szanatorium csak hat (mond és ird hat) pengő ellenében akarta megtenni, mert már megásták a sirt és ezt ki kell egyenlíteni. Az özvegynek nem volt meg a hat pengője és mi történt? Budakeszi köztség eltemette Weisz Henriket, az oltani római katolikus temetőben.

Két év lelt el azóta. A hozzátartozók feljelentéseket tettek a büntető hatóságoknál. Végül a budapesti Szentegylet közbelépett és saját költségén elszállította a szerencsétlen Weisz Henriket, a budakeszi katolikus temetőből, a budapesti zsidó temetőbe, ahol *disz-sirhelyet* kapott a háború eme tragikus sorsu áldozata. A hősök temetőjében hantolták el, most sátoros ünnep félünnepén, s azóta Weisz Henrik a pesti zsidó hősi halottak között „disz-sirhelyen” alussza örök álmát.

Eddig a történet. Tanulság? Nincs! Mi is lenne? Hogy kár volt átuszni a folyón és utána egy életen át nyomorogni? Annyit nem hagyni az özvegyre, hogy hat pengője legyen az eltemetéshez? Vagy háborodjunk fel azon, hogy egy zsidó szervezet sem akadt 1934-ben Budapesten, aki ezt a hat pengőt kiadta volna? És hogy most sok sok hat pengővel sikerült zsidó temetőbe vinni Weisz Henriket? Nincs tanulság, s van mégis ezer is. Röviden csak annyi: egy ember tragédiája a síron innen és a síron túl is...

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák, folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné Kármel-pansio (Andrassy-ut 43)
Telefon: 12-39-67.

vagy Oradean özv. Strasser Ignátné
Str. Nicolae Iorga 17 szám alatt.

A Colectura Oficiala

ORADEA, Str. Regele Ferdinand 11

ügynököket, ügynöknőket keres

Oradean és Bihormegyében

Állami Osztályosjegyek eladására.

melynek alapján Sámsonnak azonnal menni kellett. Könyörgés itt hiába lett volna. Az irgalom ismeretlen fogalom. Csendesesen haladt végig a szomorú menet az utcákon. Elöl dacos felemelt fővel Sámson. Jobbról balról a két csuhás, utánuk a síró, jajgató feleség, kezén vezetve a szepegő kis leánykát.

Az ablakok bezárultak. A riadt fejek el-tűntek. Az utcán néma esend.

Az eretnek nyomozó ítélőszék a Triana várkastélyban működött. Ennek a könnyel, jajjal bélelt kastélynak már a külseje is félelmetes volt. Sötét árka-dos épület, kevés figurális díszítéssel, sok nehéz ornamentikával.

Együtt volt már az eretnek bíróság. Az erélyes és türelmetlen Torquemada Tamás főinquisitor helyett a ravasz, édeskés, kenetteljes beszédű Miguel Morillo vezette a tárgyalást, ha ugyan egyáltalán tárgyalásnak lehet nevezni az egész eljárást. Még azt sem mondták mivel van vádolva. Ezt a vádlottnak magának kellett megmondani. Ha nem mondta, beszédre bírták a rémes kinzószerszámok. Jaj volt annak, ki a vallató hóhérok kezei közé került. Vallott, mint a karikacsapás, még azt is, amit sohase követelt el. Morillo édeskés beszéddel akarta kivenni a vallomást Sámsonból. Barátomnak, fiamnak szólította, de Sámsonat mindez meg nem tévesztette, s mindenre csak azzal felelt, hogy nem vagyok bűnös, nem vagyok eretnek...

E csökönyösség láttára egyszerre megváltozott Morillo. A méreg biborhullámai fu-

tottak végig arcán. A korát csipott öklével az asztalra, hogy még az ottlévő kis ezüsfeszület is felborult.

Vigyétek! Kiáltott a perkolábok felé Sámson a mártírok hősi lelkerejével hagyta el vezetni magát egy boltíves dohos szagu belső helyiségbe, ahol alig szűrődött be világosság. Itt a falba egy vaslétra volt erősitve, Sámson ehhez kötözték. Két keze a létra egyik fokához volt kötve, míg alsó lábszárán levő kötél egy különös szerkezet hengerére csavarodott oly módon, hogy minden csavarásnál jobban és jobban megfeszült a teste. Ha a feltett kérdésre nem válaszolt kielégítően mindig forgattak egyet a hengeren. Sámson teste már végsőkig volt feszítve. Hatalmas izmai megdagadtak. Idegcsálai reszkettek s karjain a vér lassan szivárogni kezdett, előntve a meztelen hatalmas mellkast, mely zihált a fájdalomtól. És Sámson némán tűrt... És áruló vallomás nem hagyta el dacos ajkát. Tehetetlenül néztek egymásra a hóhérok. Már Morillo sötét homlokán is verejték gyöngyözött. Ilyen még nem történt vele. Ekor pokoli ötlete támadt.

Az utcán a várkastély előtt sirdogált és jajgatott a hü hiltves és a kis leányka. A gyermeket parancsszóra durva martalócok erőszakkal elszakították anyjától és a börtönbe cipelték. Morillo szokott alattomos nyájasságával édességgel kínálta meg a szepegő gyereket, kit azután kézenfogva a létrán függő alyja elé vezetett.

Morillo ezután a szomszéd cellába vezette a gyermeket, gyengén megszorította az ujját, mire ez felsikoltott és sírni kezdett.

Sámson előtt elsötétedett a világ. Mint megsebzett oroszán elordította magát. Izmai rettenetesen megfeszültek és iszonyu erejével keltői, hármát rántva, kiszakította a létrát a falból úgy, hogy azzal együtt hatalmas téglatömeg zudult szerteszéjjel, porral telítve a levegőt. Azután felkapva a létrát, mint vékony drótot görbítette össze s oly erővel zudította a falra, hogy megremegtek tőle a falak. Szinte önkívületi állapotban egyre azt kiáltotta: Vallok, vallok, csak a gyermekeimet ne bántsátok! s rohant abban az irányban, honnan a gyermek sikolyát hallotta.

A mellékhelyiség küszöbén összetalálkozott a két férfi. Farkasszemet néztek egymással. Sámson véresen, porosan ziháló mellkassal, vészijósló tekintettel, Morillo kezénél tartva a gyermeket, minden ízében remegve és féltetve minden álszentekedést, mély megindultsággal.

Pillanatokig tartott a szemek néma harca a mélységes csendben, melyet csak a gyermek szepegése és a még mindig hulló törmelék zaja zavart meg.

Ekkor lesütött szemekkel megszólalt Morillo: „Sámson! Itt van a gyermeked. Már nem kell a vallomásod. A te nagy atyai szereteted győzdött fölöttem és a halál felett.”

Pedig az el Quemaderon márt várta áldozatát a füstölgő máglya. Most az egyszer hiába!

Volt idő...

... amikor még nem használt

NIVEA fogkrémet

Most élvezet a fogait látni, vakító fehérek, egészségesek és erősek. A kiváló nyersanyagokból előállított NIVEA FOGKRÉM tisztántartja a fogakat és kellemes úde lehetet kölcsönöz.

Könnyen habzó!
Csodás ízü!

Amig egy zsidófiu eljut odáig...

A világ leghíresebb és legnépszerűbb kántorának, Joszele Rosenblattnak tüneményes élete és halála

Visszaemlékezés egy lengyelországi faluból elindult bocherli nagy karrierjére. — 16 éves korában munkácsi, 23 éves korában hamburgi főkántor volt. — Egész Európát és Amerikát meghódította bűvös hangjával. — Az arab effendik arannyal himzett talisz ajándéka. — Amikor a londoni operában minden jegy elkelt. — A hollywoodi 100.000 dolláros ajánlat. — Tragikus halála a Szentföldön.

— A „Népünk” eredeti riportja. —

1933 őszén megdöbbentő hírt röpitett szét a zsidó táviratügynökség jeruzsálemi keltezéssel. A hír rövid és megdöbbentő volt. Joszele Rosenblatt világhírű kántor, aki ideiglenesen Palesztinában időzött és hirtelen meghalt. Kevés jelenkorabeli zsidóember van, akit annyian ismertek volna, mint Joszele Rosenblattot, a hírneves kántort. Aki nem halolotta személyesen, ismerle gramofonlemezről és ha igazi megleghangu, csodás zsidó „hárkát” akar hallani, akkor előveszi a Rosenblatt lemezeit, amelyek még most is azt jelentik, hogy talán száz esztendőben egyszer születik egy ilyen kántorzseni, aki alig 50 esztendőskorában hunyta le örökálmra szeméit.

Igazi művész volt és igazi zsidó. Élete története szinesebb és érdekesebb, mint a legizgalmasabb filmregény. Oroszországi, igen vallásos és jámbor családból származik. Apja szegény vándorkántor volt és mint ilyen, magával vitte az alig nyolc esztendőskorban született is a sadagorai csodarabbi udvarába.

A sadagorai udvar

Sadagora. Tipikus zsidólakta hely. 4500 lakója van és ebből 3500 zsidó. Izraelnek, a ruzsinernek utódai tették híressé ezt a helyet, aki a Friedmann dinasztia alapítója volt. 1769-ben létesült, a török orosz háború idején alapították a városkát, amelybe röglön sok zsidó költözött. Spleny Gabriel volt akkor Bukovina kormányzója, ki a zsidók letelepedését igyekezett elősegíteni, s azok közé a kerületek közé tartozott, ahol szabad volt a zsidóknak letelepedni. Akkoriban Sadagora lett a ruzsiner letelepülési helye, amely rendkívül nagy vonzerővel bírt a lengyel és orosz zsidóságra. A múlt század ötvenes éveiben ragyogó arabmór stílusban épült palotát emeltek a rabbi dinasztia számára. Ebbe a környezetebe vitte a szegény vándorkántor, kicsiny fiát, ide ebben a százperentes zsidó millióban, ahol hozzászoktak ahhoz, hogy „csodagyerekek” keressék fel a rabbiudvart. A fiatal gyermek fenomenális énekművészete felűnt a rabbiudvarban, a híres-nevezetes Sadagorában. A világ minden részéből odasereglett hívek a legnagyobb csodálattal hallgatták a csodáshangu gyereket. Ezek a hívek hamar széjjelvittek a kis csodakántor hírére és a Ro-

senblatt nevet kezdték megismerni a zsidólakta uccákban. A gyerek közben szorgalmasan tanult és mélységesen vallásos nevelésben részesült. A sadagorai rebbe tanácsára apja vidéki utjain magával vitte a kis fiút, ahol vele együtt előimádkozott és így kereste meg kenyerét. A templomok mindenfelé zsúfolásig megteltek annak hírére, hogy a „kis Joszele” előimádkozik. Olyan sztyhezszerűen tudta énekelni a szólokat, hogy megdobogtatta a hallgató hívők szívét.

Munkácson, Pozsonyban és Hamburgban.

Tizenhat éves volt a kis Joszele, amikor Munkácsra került. Olyan sikere volt, hogy a hitközség nem is akarta tovább engedni, hanem megválasztotta kántorának. Egy esztendőig működött Munkácson, ahol meg is nősült. Ekkor híre már nyugatabbra terjedt és alig volt 18 esztendőskor, amikor a régi Magyarország egyik legnagyobb hitközsége: a pozsonyi hívta meg főkántorának. Ez már tündöklő karriert jelentett számára. Pozsonyban igen nagy elismerésben volt része és ekkor már világszerte kezdték emlegetni nevét. Hangja szépen fejlődött, férfias erősséget, muzikális és művészi csiszoltságot nyert. Csodás lírai tenorja, minden régióban egyformán szép és klasszikusan művészi csengésű volt.

Őt esztendőig működött Pozsonyban, ahol a hitközség osztatlan szeretete veite körül. 1906-ban, alig 23 éves korában Hamburg nagy és tekintélyes hitközsége hívta meg a főkántori állásra, amelyet csakhamar el is foglalt. Joszele ekkor már hírneve zenitjén állott. Gramofonba kezdett énekelni és a lemezeket kapkodták az egész világon. De a nagy énektelenség és művészet mellett, talmudikusan is igen képzett volt és mélyen vallásos. Szerették és tisztelték. Hamburgban tökéletesítette még technikai tudását.

Ut Amerika felé...

Hat évig volt Hamburgban. Hírneve átjutott a tengeren túlra. 1911-ben, amikor a nagy kelet-európai tömegek kezdtek anyagilag konszolidált helyzetben lenni az Egyesült Államokban, áhítottak minden után, ami felérteszhetett bennük, a régi zsidó otthon hangulatát. Az „Ohev Zedek”, sok magyar és német zsidót is magába foglaltó hitközsége akcep-

ta fejedelmi fizetéssel. Ekkor már nem valóztatta helyét és ezen a helyen fejlődött ki igazán azzá a csodáshangu énekesé, akinek azóta sem volt párja a világon. Jellemező népszerűségére, hogy a nagy amerikai, heti és napilapok rendszerint első oldalon közölték fényképét és nagy riportokban számoltak be művészi teljesítményeiről. Ekkor már nem csupán héber melódiák fakadtak ajkain, hanem gyönyörűen énekelt angolul, franciául és olaszul. Különösen olasz éneke felszett az amerikaiaknak és mindenkor a legnagyobb elragadtatással irtak és beszéltek róla. A templomi énekét olyan áhítattal adta elő, hogy valóság-gal megbűvölte hallgatóságát. Sem előtte, sem utána nem volt hasonló kántor-fenomen. Ha koncerteken énekelt, sohasem választott templomi éneket, hanem jiddis német dalokat és olasz ártákat választott műsorszámul. A színpadokon is kerek kántorsapkában szerepelt, amely teljesen befodta karakterisztikus fejét. G önyörű, hosszú fekete szakállt viselt, mely szimbolumként hirdette, töretlen, megalkuvás-nélküli konzervatívizmusát.

Londonban.

Jellemző arra a vallásosságra, amelyet élte végéig megőrizett, hogy amikor egy ízben óriási siker mellett szerepelt a londoni nagyoperában, a közbeeső péntek estén nem szerepelt és hatalmas transzparensok hirdették, hogy a péntek esti koncert elmarad, a péntek este miatt. A londoni zsidó negyedben, a Whitechapelben ilyenkor büszkén mondogatták a kis zsidók, büszke önérettel, a „mi Joszelekn vallásos ember”.

Egy filmgyár mesés ajánlata.

Öt esztendővel ezelőtt e sorok írójának apja Amerikában járt és ez alkalommal meglátogatta Rosenblattot new yorki lakásán. Akkor megmutatta egy nagy, világhírű filmgyár ajánlatát, amelyet nem fogadott el. Az ajánlat a következőképpen szólt:

„Rosenblatt főkántor 100.000 dollár készpénzt kap, amennyiben taliszban, imakönyvvel kezében elénekli a „Kol Nidré” fenséges dallamát”. A filmgyár jól spekulált. Tudta, hogy mi csoda „üzleti fantázia” van abban, ha Rosenblatt világszerte ismert személyét és hangját egyszerre vesíti le a sötét mozivásznon és közben a Kol-nidré-t is hallják.

De Rosenblatt visszautasította az ajánlatot. Vissza pedig azért, mert nem akarta profanizálni a Kol-nidré imát. Így utasított vissza egy hatalmas vagyont csak azért, mert vallásos érzése tiltakozott ez ellen. Többre értékelte a lelki harmoniát, a vallásosságot, a pénz mulandóságánál. És — sajnos — a vagyon nála is mulandó volt. Koncertekkel, lemezekkel szerzett vagyonát, egy sikertelen üzleti próbálkozás folytán elveszítette. Nehéz szívvel határozta el magát, hogy európai körutra indul és anyagilag szánálta is magát.

Rosenblatt jótékonyága.

Dacára annak, hogy saját anyagi helyzetét is javítani kellett, a balul sikerült vállalkozás miatt, sokat énekelt jótékony célra is. Bőkezűen támogatta a különböző jótékony sági intézményeket, így többek között, 20.000 dollárt énekelt össze az ukrainai pogrom-árvák javára.

Családi élete boldog volt, felesége nyolc gyermekkel ajándékozta meg. Legidősebb fia, a balettmorei hitközség főrabija.

Palesztinában bekövetkezett tragikus halála

1933 őszén, a palesztinai zsidóság meghívására, a Szentföldre utazott. A tel-avivi nagy zsinagógában imádkozott elő. A zsidó város tízezret megbűvölten hallgatták a nagy kántor mesés énekét. Akkoriban még az arabok jobb viszonyban voltak a zsidókkal és arab előkelőségek arannyal himzett talisz ajándékozták Rosenblattnak. Jeruzsálem városának tanácsa, díszpolgárává választotta a nagy énekest.

Dicsőség és hírneve tetőpontján, amikor éppen egy filmtársaság palesztinai felvétele inél akart profán dalokat énekelni, sztyvselhűdést kapott és hirtelen kidőlt az élők sorából. Alig ötven éves volt, amikor elhagyta családját és azt a sokmillió embert, akik gyönyörködtek ragyogó énekművészetében. A jeru-

zsálemi szentjainál örökmécses ég emlékére. Az ott imádkozó jámborok azt mondják: nemcsak nagy kántor, hanem szent zsidó is volt, „a mi felejthetetlen Joszelenk”.

Halálakor valamennyi amerikai templomban harminc napig mécsesét égettek emlékére és őszintén szívből meggyászolják.

Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy a most lezajlott nagyünnepeken, így például Roshasonokor és Kol-nidré este, a londoni rádió Rosenblattnak híres templomi énekest gramofonlemezeken közvetítette. A londoni rádió sokmilliónyi hallgatója, természetesen leginkább a zsidó hallgatók áhítással hallgatták

az éteren át jövő édes hangot és örök melódiákat, amelynek interpretálója már régen a temetőben nyugszik. De a technika fejlettsége révén, még most is szárnyal, száll az éteren át a szívekbe és az — ég felé...

Talán nem volt még zsidó kántora a világnak, akit ennyit ünnepeltek volna, de megérdemelten, mert hittel, reménnyel ébresztett a szívekben és hirdetője volt az Örökkévaló dicsőségének a maga módján, ősi dalok interpretálásával és szívbemarkoló melódiák színességével és örökéletűségével.

Lieberman Jenő.

Modern legenda...

Csodálatos esemény színhelye volt Ros-Hasonokor a belzi udvar

Lwow-Lemberg. A hívő ember azt mondja: csoda. Aki mindenben kételkedik, azt válasszalhatja: véletlen. Nem kutatjuk, nem is kutatathatjuk. Ketségtelen, hogy bizonyos okkult erőknél kellett közrejátszani abban az eseményben, amely a most elmúlt Roshasonokor napján történt a belzi udvarnál.

Roshasonokor a belzi rebbenél. Lapunk olvasói bizonyára élénken emlékeznek arra a riportra, amelyet nemrégiben közöltünk arról, hogy miként folyt le a Jomkippur az elhunyt rebbenél. Most hasonlóan a régi évszázados tradícióhoz, folynak le a nagyünnepek, így természetesen egyik legszebb és legmagasztosabb ünnepnapok is: a misztikus és lelki enyhülést nyújtó Roshasonok, az „új esztendő feje”, ahogy fordításban mondhatjuk a Roshasonokot. Ez a kezdetét jelenti annak a nagy lelki „őszi manővernek”, amely csaknem négy héten át tartja remegésben a zsidó lelkeket. Képzeltük, hogy milyen nagyszerű formák között történtek ez a belzi rebbe udvarában, a nagy palotában és a gyönyörű zsinagógában, ahova sok-sok ezren zárandokolnak el ilyenkor a világ minden tájáról.

Az angol herceg avizálja magát.

Most történt, alig néhány nappal ezelőtt. A belzi rebbe és ezernyi híve a legnagyobb áhítatban énekelte az előírt imákat, amikor hírnök jött, aki egy rendkívül előkelő vendég érkezését jelezte, és azt is hozzátette, hogy az angol herceg, aki Belzbe érkezik és közeli hozzátartozója a jelenlegi angol királynak, beszélni szeretne a rebbevel. A terv szerint, délután 3 órára érkezik a herceg az aulával és akkor szeretne beszélni mindjárt a rebbevel.

A hívek nagyon izgatottak lettek, mert tudták azt, hogy a belzi templomban délután három órakor még nincsen befejezve az ima. Vajjon mit tesz majd a rebbe? — találgatták. Steint fog, hogy a jelzett időre készen legyen, vagy félbeszakítja majd az imát? Mi lesz? Mi lesz?

Ez a kérdés ült az arcokon, miközben folyt az ima, a szokott tempóban. A rebbe nem sietett, hanem rejtelmesen mosolygott.

Defektet kap az autó.

Mindenki izgatottan nézte az órát, közeledett a délutáni három óra, de a hercegnek se híre se hamva nem volt. Az ima folyt tovább jött a négy óra. Még mindég semmi jel nem mutatott arra, hogy az előkelő vendég befutott volna. Az imát is lassan befejezték, de még mindég semmi. Végre délután hat óra tájban, lassan begördült az autó a belzi uccákra és megállt a rebbe háza előtt. Kiderült, hogy az eredeti tervet egy aulodefekt huzta keresztül. A herceg nem tudott pontos lenni, mert az „auto” nem engedte.

Beszélgetés a rebbevel.

Délután hat óra volt. A herceg bejelentette magát a rebbenél, aki természetesen azonnal fogadta az előkelő vendéget, aki azzal a céllal indult Belzbe, hogy tisztelgjen a belzi rebbenél.

Természetesen nagy izgalommal tárgyalták

az eseményt, a rebbe udvarában és sehogy sem tudták megérteni, hogy vajjon, miről is tudhat beszélni egy angol uralkodó herceg, egy óra hosszáig az ő rebbejükkel.

Természetesen minden egyes fázisát nem lehetett megtudni a beszélgetésnek, de a kiszivárgott hírek szerint, nekünk egy ardeall belzi hívő mondotta el, aki ottan volt, a herceg először elmondotta a rebbenek, hogy V. György király, aki nemrégiben halt meg,

Az „Universul” és „Dimineața” harcának zsidó martirja

— Hogyan halt meg egy zsidó ujságíró — az ujságírás frontján? —

București. Ha katona lett volna: arany medáliát kap. Ha a római egyház szolgája: szentté avatják. Ha baloldali lett volna: Moszkva ismeri el. Ha szélsőjobb: akkor Berlin ünnepli. De így? Ki állít neki emléket, a szegény 23 éves zsidófiúnak, akinek tisztere az aktatáska volt, fegyvere a toll, dicsősége egy cikk és mégis halálosan megsebesült íróasztala előtt és alig néhány hétre rá: meg is halt.

Ki volt Katz Kálmán?

Timșoaran élt egy zsidó ifju, Neve sem sokatmondó: Katz Kálmán. Alacsony kövér fiú volt, aki hihetetlen energiával, tandíjmentesen, a maga erejéből érettségizett és érettségi után, az ujságírás mesterségét választotta. Azután katona lett. Ott összekerült Dr. Kovács Jenővel, akinek közgazdasági könyvmatosa van a fővárosban.

„Kis Katz”-nak nevezték, az az örökké élénk, mozgékony fiatal embert, aki új elhelyezkedésében pártatlan agilitással dolgozott. Legutóbb már egy angol nyelvű almanachot akart kiadni Dr. Kovács megbízásából, amely az összes román politikusok gothai almanachja lett volna. Lelkendezve mesélte, hogy ezzel sok pénzt fog keresni és végre révbe jut, anyagilag is...

Mi történt június 20-án éjszaka?

Ismeretes a közvélemény előtt az a nagy harc, amelyet a két nagy bucarești lap folytatott, az Universul és a Dimineața. A két nagy napilap, amely közül az előbbi a reakciót támogatja, a másik pedig a demokráciát írta zászlajára. Voltak lapégetések és véres verekedések. De minek elevenítsük fel ezt a szomorú harcot, amelynek felsőbb helyről hatalmi szóval vetettek véget.

Ennek a küzdelemnek lett egyik szereplője a kis Katz. Június 20-án éjszaka, a Dr. Kovács féle könyvmatosa íródjába is betörték „ismeretlen tettesek” és senki sem találta ott a késő esti órákban, csak Katz Kálmánt.

A kis Katz ajkáról lefagyott a mosoly. A benyomult fiatal emberek ütlegetni kezdtek és seholsem volt segítség. Hiába kiáltotta, hogy itt csak tévedés lehet, ez sem használ semmit. Az ütlegek megtették a magukét. Meg a rugások. Ott maradt a szerencsétlen zsidó

nagy tisztelői közé tartozott a belzi rebbe boldogult atyjának és többiben hangoztatta, hogy a belzi rabbi atyjának imája is segített akkor, amikor évekkel ezelőtt oly súlyos beteg volt. Különbösen az egész királyi udvar hallott már a „belzi”-ről és nagy véleményvel vannak róla, még a mostani angol király VIII. Eduard is.

A herceg arra kérte a rebbet, hogy fogadjatavára is imálba a jelenlegi angol királyi családot és ne feledkezzék meg rólok.

A herceg részt vett a vacsorán is.

Rendkívül nagy feltűnést kellett, hogy a herceg nem távozott el a beszélgetés után, hanem résztvett a vacsorán is. Természetesen neki is terítettek, azonban ételhez egyáltalán nem nyúlt. Csak azt ette meg, amit a rebbe kínált neki, tehát ugyiszólván „sírójim”-ot kapott, ahogy a leghivebb hívek szokták kapni.

A belzi udvarnál történt „csoda” híré természetesen a hívek széjjelvittek az egész Lengyelországban, de a világsajtóban is megjelentek erről hírek. Mert mégis csak érdekes, vagy mondjuk, csodálatos, hogy miért kellett egy angol Rolls-Roys kocsinak defektet kapni, amikor a herceg három órára jelezte érkezését?

Mert a rebbe nem fejezte még be az imáját? Vagy talán a galíciai országutak rossz karban vannak? Minek kutassuk? Lényeg az, hogy új legenda indul a belzi udvarból, új legenda, amely bejárja majd a zsidó uccákat és „témát” ad azoknak, akik soha ki nem fognak a rebbek csodáiból és misztikus tetteiknek dicsőítéséből.

Az angol herceg... a belzi rebbe... és csodák, csodák, csodák...

ujságíró vérbenfagyva, mint összezuzott hústömeg. A tetteseket nem sikerült meglátni, miután a félig agyonvert ifju félrebeszélte és nem tudta megmondani, kik lehettek a tettesek.

Epilogus.

A fiatal Katz, a szerencsétlen, megőrült. A bucarești elmegyógyintézet lakója lett. Állandóan félrebeszélte, arról ordított, hogy ég az ujságírók palotája, meg arról, hogy ő nem követett el semmit, ő ártatlan...

És a 17 es cella lakója nem bírta ezt sem ki. Néhány héttig mint gyógyíthatatlant kezelték, ezután jött a vég, amely nem is volt már a legborzalmasabb.

Szeptember 2-án a bucarești elmekórházból egy szerény egyszerű gyalulallan koporsót vittek ki. Fejfájára egy név került: Katz Kálmán, élt 23 évet. Haláláról nem jelentek meg nekrológok, semmi, semmi nem hírdeti emlékét. Csak családjá sirtója, meg néhány jóbarátja.

Mártír lett Katz Kálmán. Elesett a zsidóság frontján, s egyike lett annak a légióknak, amely évszázadok óta véressé teszi ennek a szerencsétlen népnek történelmét...

Sulfamyl puder csak

„EGGER”

védjeggyel valódi, más gyártmány, mint értéktelen utánzat visszautasítandó.

HIREK

„Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5697

Péntek: Tisri 30, okt. 16.

Szombat: Chesvan 1, okt. 17.

Pénteken és szombaton Ros Chodes.

Heti szidra: ח

Heti haftóra: חשמי'ם כסא

Szombat kezdete:

üzet bezárás 5 10

gyertyagyújtás 5 20

Istentisztelet kezdete 5 30

Szombat befejezése 6.25

A zsidó nő a múltban és a jelenben

Magjelent az Ardeall Izr. hitközségek 5697 es évkönyvében.

Irta: VAJDA ISTVÁN (Oradea).

A mai zsidó élet egyik legfontosabb problémája a zsidó nő nevelésének kérdése és szerepe a társadalmi életben. Vizsgálatunk célja rámutatni a zsidó nő szerepére történelmünkben és kijelölni feladatait a jelenben.

Hogy jobban megértsük a nő helyzetét és szerepét a zsidóságban, hasonlítsuk össze a nők helyzetével és társadalmi rangjával az ókor többi népeinél. A primitív népek kezdetől fogva félreismerik, elnyomják, gyakran szolgasorban tartják a nőt. A nő a férfi korlátlan tulajdona, jogában áll őt eladni, kölcsönadni, vagy ajándékozni. A négernek bérbeadják sőt gyakran zálogba teszik feleségeiket. Manon törvénye előírja a hindu nőknek, hogy bármilyen gonosz és alávaló is a férfi, mégis jóval a nő fölött áll és ezért kötelesek őt mint Istent tisztelni. Ez a törvény a hinduknál még ma is érvényben van. A kínai nő helyzetéről felvilágosítást nyerünk, ha Pan-hoei-pan, kínai írónő szavait olvassuk. „Mi nők az utolsó helyet foglaljuk el az ember társadalmában. Régi időkben, ha leánygyermek jött a világra, három napig nem törődtek vele, hagyták rongyokon feküdni az anya ágya mellett és a család élete zavartalanul folyt tovább, mintha semmi sem történt volna. Hangos és kitérő örömmel üdvözölték ellenben a fiúgyermek világra jöttét.”

Mennyire elütő, mennyire más a nő helyzete a zsidóságban. A biblia mindjárt első lapján kijelöli a nőnek azt a helyet, mely őt egy nembeli sajátosságánál, mint egyéni méltóságánál fogva megilleti. A nő nem mint a férfi rabszolgája lép fel, hanem mint az asszony, mint a feleség a szó legszorosabb értelmében. E nézet marad mindenkor mértékadó a zsidó nő szerepére és ez az ókor minden más népénél elfogult szerephez képest a legnemesebb és leghumánusabb. A zsidó állami élet idejében a benső élet a családszervezetén alapul. A nő egyenjogú társa a férfinak, ő az „Akereth Habajith” a ház főnöksége. Ő lesz veszedelemben erőszakos támadás idejében a hit őre jellemző az a tradíció, mely az egyiptomi szolgasorsból való kiszabadulást a nők érdemeire vezeti vissza. A bibliai kor 43 próféta mellett egyenrangú félként hét próféta is említi.

A nemzeti otthon elvesztése után, midőn a zsidóság szétszóródik a szélrózsa minden irányába és igy szik a törában, a talmudban egy földhöz nem rögzített nemzeti otthon teremtési magának, a nő még nagyobb szerepet kap a szellemi és társadalmi életben. A talmudi korban gyakran találkozzunk zsidó asszonyokkal, akik tudományban és tekintélyben a korukbeli tudósokkal vetekszik. Csak egy néhány nevet említnék: Imma Sálom, Jalta, Bururia. Számos jeles egyéniség köszönheti anyjának azt a magas pozíciót és eredményeket, melyeket az életben elért. A férfi részéről is nagy tisztelet és valóságos dicsőfény övezi az anya és feleség homlokát. Igaz, hogy lovagias kultusz tárgya sohasem volt a zsidó nő, troubadourokat és szerelmi dalnokokat csak igen kevés számban mutat fel a zsidó nemzet, de dicsőnek csendül fel a Példabeszédek költőjének ajkán, melyben a szorgalomról, a hűségéről, a szeretetről és szelidségről, mint a nő főbb ékességeiről dalol.

Legnagyobb jelentőségét a középkorban, a ghetótóban éri el a zsidó nő. Itt már a zsidó egész élete a ház falai közé, a családi életbe van szorítva, melynek középpontját, az anya képezi. Átvesszi a férfi anyagi gondjait, hogy az annál gondtalanabban szentelhesse magát a szent tan tanulmányozásának, gyermekeit öntudatos büszke zsidókká neveli. Hitet, bizalmat önt háza népébe vesztély idején és deris kedélyével megövi a zsidó lelkeket a csüggedéstől.

Amidőn aztán a legújabb kor kezdetén a francia forradalom eszméi meghozták a zsidóság számára is termékeny gyümölcsöket, amidőn a ghetto korlátai lassanként lehullanak és az európai kultúra káprázatos fényének sugarai a ghetto nyitott ablakán is beözönlenek, amidőn a zsidó kiélgetetlen mohósággal veti magát azokra a szellemi kincsekre, melyeket a sors mindaddig megtagadott tőle, akkor a zsidó nő is kitép eddigi házasságából és tudatlanságából. Főlébred benne is a tudományozomj a művelődés utáni vágy. Élénk érdeklődéssel fordul a szépirodalom, az esztétika, a tudomány minden ága felé. Közismert tény,

hogy a felvilágosodás korában a legelőkelőbb irodalmi szalonokat Berlinben, majd később Bécsben és Párisban sziporkázó szellemű zsidó nők tartották fenn. Mendelsohn Dorothea, Herz Henriette és Levin Ráhel ma már az irodalomtörténetben is ismert nevek.

Nagyon érdekes Bloch Julienne franciázzsidó írónő egy levele, melyet az antiszemita Eugène Mirecourt-nak írt, ki a zsidó nőket merete gyalázní:

„Tudja-e uram, hogy mi a zsidónő? Ez az a szelid, jótéteményeket osztogató erényes asszony, klt a királyi dalnok megénekelt; ez ama jámbor, magát Istenének megadó asszony, ki Mózes parancsára örömmel fosztja meg magát minden aranyától és ékszeraitól, hogy a leghatalmasabb szentélyét ékesítse vele; ez amaz Isteni próféta Dabora, a zsidó Jeanne D'arc, ki nemes lüzre gyujlja fivérét és harcra, küzdelemre vezeti őket, ama reitenhetetlen hőselkű királynő, ki megvetve a feje felett fenyegetve lobogó törvényt, szembeszáll uralkodójának haragjával és megmenti Izrdelt Hámán gyilkos dühöngése elől.”

A zsidó öntudat örök dokumentuma, ez a levél, melynek olvasásakor büszkeség tölti el lelkünket. Mind e rövid történelmi összefoglalásból kiténik, hogy a zsidónő méltó segítő társa volt férjének a történelem viharában és csak neki köszönhető, hogy népünk öreg fája zivataros időkben is fennmaradt és virágzott.

A huszadik század a meglevő értékek átértékelésével változást idézett elő a zsidó nő lelkivilágában is. Korunk egyik filozófusa a huszadik századot „Jahrhundert der Bewusstwerdung” az öntudatraébredés korszakának nevezi. Öntudatra ébredtek a nemzetiségek, öntudatra ébredt az ifjuság és öntudatra ébredtek a nők is. Részt kértek az élet gondjaiból és előnyeiből, a férfivel minden téren való egyenjogúsításért küzdöttek. Irodalmi téren nagy feltűnést keltett annak idején Ibsen „Norá”-ja, melyben a nő föllázad az ellen hogy őt csak gondúzónek és játékszernek tekinték. A zsidónő élénk intelligenciával, páratlan tehetséggel, és fájára jellemző kitűnő alkalmazkodó képességgel megáldva, tevékeny részt vesz e mozgalmakban, kilép az élet küzdő porondjára és osztózik a pénzkereső hivatás feladataiban.

De a létért való felfokozott küzdelem nemsokára káros hatásokban mutatkozik. A zsidó családi élet harmónikus egysége felbomlik, a meghitt családot otthon, melyet a nő tett költőivé kedélyének melegevel, rideggé, sivárrá, tarthatatlanná válik. Az ősi zsidó szokások, péntek és ünnepesti gyertyalángok eltűnnek a zsidó házakból s hiába keresük a zsidó otthon csendes boldogságát. A házastársak a családi otthonon kívül zajos és nyilvános szórakozóhelyeken keresnek felrisszülést az élet küzdelmeiben meggyötört agyuknak. A zsidónő természetes, még keletre magával hozott szépreterkése, egészségtelen és izléstelen divatörülletté fajul. És a gyermek, a jövő zsidó élet, és zsidó reményesség záloga idegen kezekre bízva, idegen kultúrában nő fel. Nem kap többé a gyermek hazuról zsidó tudást és felkészültséget. Különösen a leánygyermek nevelésében történnek szinte pótolhatatlan mulasztások zsidó szülői házakban. A modern, gondos zsidó szülő sulyt helyez leánygyermek sokoldalú képzettségére jártassá teszi őt a klasszikus és modern műveltség, történet és természettudomány, művészet, zene és sport minden ágában, csak egyre nem jut elég idő és energia, csak egyet tart elavulniak, hogy a zsidó kultúrával, zsidó tudással és öntudattal vértesse fel gyermekét. Az egyszerű révész anekdotáját juttatja eszünkbe a mai modern zsidónő mentalitása: A révész a folyón átevezett a híres tudóssal. A tudós állandóan kérdésekkel zaklatja a révést. Tanultál-e fizikát? Nem uram, nem volt rá alkalmam. — Kár, szól a tudós, ezzel elvesztetted életed egyegyed részét. Hát kémiát tanultál-e? — Azt sem tudom, mi fán terem, feleli a révész. — Öreg hiba, mert ezzel kárba vesztetted életed kénegyede. De matematikát csak tanultál? érdeklődik a tudós. — Híret sem hallottam a tudományokról! — Nagy baj, — így semmivé lett életed háromnegyed része. — Közben amíg beszélgetnek, egyszerre sőt felhők tornyosulnak az égen, isszonyu zivatar támad. A vihar felkorbácsolja a folyó hullámain, a csónak utasainak élete veszélyben forog. Tudsz e uszni uram? kérdi a révész a tudóst. Nem, erre nem volt soha időm, döbben rá a tudós. — Nagy baj, mert elvesztheted életed négyegyed részét!

A zsidó anya is csak nagy vihar idején döbben rá, hogy sok minden hasznos és főlőleges tanulási mellett elmulasztotta gyermekét a legfontosabbra megtanítani, hogy tudja magát büszkén zsidónak érezni. Ez tehát a modern zsidónő egyik legfontosabb feladata, hogy a zsidó öntudat eszméjében ujjáéledjen és megtanítsa gyermekeit is zsidó hitre, önmegbecsülésre és közösségérzetre. Ehhez azonban zsidó tudás és felkészültség szükséges, elmélyedés népünk történelmébe, ősrégi kultúránk tanulmányozása és ismerete.

Még irhatnánk a modern zsidónő sok egyéb feladatairól, de helyszüke miatt egy szoban akarjuk mindazt összefoglalni, amit a modern zsidó nő hivatásának lehet tekinteni, s így nem találunk szebbet és mindentkifejebbet, mint amit M. Buber mondott egyik beszédében: Szeretet. A szeretetet egész mélységében és jelentőségében csak nők tudják megérteni és átélni. Viseltesen a zsidónő hűséges szeretettel népiük sorsa iránt, legyen tevékeny szeretettel azok iránt akiket elnyomott és leigázott az élet és végül, dolgozza szeretettel népünk jövőjét!

Fejzetésünket egy szentföldi fiórából vett képvel fejezzük be: Van a Szentföldnek egy különös virága: a jerichói bokorrózsa. Ennek a rózsának az a csodálatos sajátossága, hogy ha talajából kitépik elhervad, elfonnyad, ha pedig évek múltán ismét elültetik, újra virágzásnak indul. Ültessük mi is a zsidó nőt vissza ősi talajába, a zsidó kultúra és hagyományok talajába és majd ismét virágzásnak indul, népünk javára, mint Jerichó rózsája.

KOPROL neve egymagában is garancia a minőségért. Ügyeljen, hogy a KOPROL név a csomagoláson rajta legyen!

— Őszi és téli női divat kabát, costum és ruha szövetek nagy választékban KERTÉSZ női divat áruházban Oradea, Piața Reg. Maria 1.

— Saját gyártmányu cipőt, garanciával legolcsóbban vehet SZIRMAY-nál, Oradea, Sas-palota.

— Tizennyolc vársői kikeresztelkedett zsidó a hitközségben való újrafelvételét kérte. Varsó. A lengyel főváros külső képén is erősen meglátszott a zsidó nagyünnepek beköszönlése. Az ünnepeket megelőző napokban tizennyolc kikeresztelkedett zsidó jelent meg a rabbinátus előtt, hogy vegyék fel ismét őket a hitközség tagjai közé, mert viszatérnek ismét a zsidóság körébe. A szükséges formalitások miatt nem tudták végleg elintézni kérésüket az ünnepek előtt, azonban rövidesen újra tagjai lesznek a vársői hitközségnek.

— Siesta Szanatórium Budapest, I. Ráth György ucca 5., a főváros egyik legideálisabban fekvő gyógyintézete. Bel- és ideggyógyászat, sebészet, szülészet, nőgyógyászat, urologia, stb. Röntgen, kémia és mikroszkopiai laboratórium. Elektrocardiograph (szívvizsgáló). Krogh félé alapanycsere vizsgáló készülék. Enterocleaner (bélfürdő). Modern vizsgyógyintézet. Orvosilag vezetett villanyüzemű konyha. Elsőrendű ellátás. — 9700 négyezögöles park. — Olcsó árak!

— Október 16-án tárgyalják a Frankfurter féle bűnügyet. Bern. Frankfurter Dávid elleni per, aki megölte Gustloffot, Churban, október 16-ára van kiüzve föltárgyalásra. Négy laikus bíró és Klausoni kantoni hivatalos bíró elnöklétével zajlik le. Frankfurter védelmét Dr. Eugen Curli zürichi ügyvéd vállalta. 1851-ből származó svájci büntetőködex nem tiltja a halálbüntetést. 1874-ben elfilistették a halálbüntetést, de később ugy határoztak, hogy egyes kantonok belátásától teszik függővé, hogy területükön érvényben hagyják e a halálbüntetést vagy sem. Craubünden kantonban, ahol a per folyik, ilyen törvény nincsen ezért a maximális büntetés 25 esztendői fegyház.)

Ha Brasovba jön és jól akar étkezni, úgy okvetlenül keresse fel a Kahán orth. kóser vendéglőt, a Strada Regina Maria 9 szám alatt.

Bármilyen mennyiségben magas árért veszek aranyat, ezüstöt, briliántot. HERBST, óra ékszeráruház Bulv. Rej. Ferdinand 3. Minden elfogadható árért valódi bírridikulék ezeltől 250, most 100 lei, ezeltől 500, most 220 lei, ezeltől 800, most 300 lei, ezeltől 1000, most 400 lei.

— Aki jól akar étkezni, keresse fel Bucureștiben, Str. Emigratului 8 szám alatt, a Târgul Lapuşról elszármazott Herskovits Samu orih. kóser vendéglőjét.

— Constanța-ban, a »Tel-Aviv«, legjobb hírnévnek örvendő és szigoruan orth. kóser vendéglő, Str. Traian 14 szám alatt, Melamed Ignác (Sibiu) irányítása mellett, megnyit. Elsőrangu ardeali konyha. Olcsó árak. Szükség esetén megfelelő lakás.

Az erdélyi zsidók találkozóhelye!

Megnyílt
BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
BUCUREȘTI,
Str. Lipscani 7.
Elsőrangú erdélyi konyha!

— Az iraki 100.000 zsidó súlyos helyzete. *Bagdad.* A Népszövetség ellenőrzése alatt álló Irak államban élő szétezernyi zsidóság nehéz időköt él át. A palesztinai események következményeképpen az arabok és zsidók között rendkívül kiélesedett a viszony. Bagdadban, Mossulban és más városokban összeütközésre került a sor. A hadsereg kötelességében is rendkívül nagy ellenszenv mutatkozik a zsidókkal szemben, ugyanígy, hogy a zsidó katonák állandó fenyegetéseknek vannak kitéve. A bagdadi zsidó ifjuság ülést tartott, amelyen felhívták a kormány figyelmét a katonai szolgálatot teljesítő zsidó ifjuság helyzetére. A kormány utasította a sajtót, hogy ne kapcsolják állandóan össze a palesztinai clonistákat, az iraki zsidókkal, mivel az iraki zsidók már évszázadok óta hű polgárai annak a földnek, amelyen élnek. A kormány figyelemzetezése eredményes volt, mert azóta enyhült a sajtó hangja. De ennek dacára, a palesztinai arabok sztrájkalapja javára gyűjtött 3000 dinárból, a zsidók kényszerültek eddig 2000 dinárt adni.

A nők után megfordulnak a férfiak, hogy gyakran kellemetlenül csalódnak, mert a mozgás, tánc, sport gyakran visszataszító testzajot okoz. Többnyire mi magunk nem is érezzük, mert az ember szaglószervei mindennemű saját szag iránt ellompultak, képtelenek vagyunk a másokat zavaró kellemetlen illatot észrevenni. Nem akad senki, aki fel meri hívni figyelmét erre a kínos állapotra. A bajt megelőzendő, ajánlatos minden alkalommal, mely izzadsággal jár, szagtalanító és frissítő valódi LYSOFORM lemosást használni. A biztos hatású és megbízható LYSOFORM csak zárt üvegben valódi, kimérve nem kapható.

— Lengyel katonai attasé nyilatkozata Biro Bidsanról. *Varsó.* Az elhunyt Pilsudszky marsall volt adjutánsa, M. A. Lepecky őrnagy, hosszabb tanulmányt tett Szibériában, amelyről most beszámol a lengyel sajtóban. Biro Bidsanról többek között a következőket írja: Biro Bidsanban gyakran összehasonlításokat tettem Palesztinával, ahol szintén voltam már tanulmányúton. Mindenekelőtt hiányzik a párhuzamosság megtalálunk Palesztinában. De ha nincsen is entusiasmus, mégis létezik megelégedés és önbizalom. A vallási kérdésben, mint az egész szovjet területén, itt is, bizonyos enyhülés tapasztalható. Zsinagóga nincsen Biro Bidsanban, de van a kisebb helységeken, számos vallásos érzelmi zsidó. Nem forog fenn kétség az irányban, hogy Biro Bidsannak nagy fejlődési lehetősége van, de nem megoldása a zsidó kérdésnek. Sőt, még a három és fél milliónyi orosz zsidóságnak sem megoldás. Nem való másra, mint egyéni zsidó sorsokat megjavítani, egyelőre oroszoknak és később talán más országbeli zsidóknak. A szovjet elvben nincs ellene, hogy külföldi zsidók bevándoroljanak és így válószínű, hogy ezer lengyelországi zsidó családot bevándorlását is rövidesen lehetővé teszik.

— 25 éves, vagyonos földbirtokos nőül venne egy műveit és háziasszony nevelt urileányt 200.000 lei hozománnyal. Bővebbet "Mirea" házasságközvetítő irodánál, Cluj, Regele Ferdinand 116.

Magas árért veszek aranyat, ezüstöt és briliánst bármilyen mennyiségben
HERBST ékszeráruház
Oradea, Bulv. Regele Ferdinand 3.

200 font, amelyet a palesztinai munkások küldtek Madridba

A palesztinai nagy munkásszervezet, a "Histadrut" 200 fontot küldött a „Nemzeti Özl Spanyol Szolidáris Alapra”. Imponáló ez az áldozatkészség, hogy épen most, amikor any nyira szorongatják a palesztinai zsidó munkásságot, amely önmaga is minden erejével harcol léleért, tud pénzt áldozni a spanyol munkásságért is. Amint hogy nagyon szép gesztus volt, amikor az osztrák szocialistáknak is küldöttek annak idején 2000 fontot.

Csak egy nem szép! Hogy a reciprocitás elve nem érvényesül itt sem. Még egyszer sem hallottuk, hogy az angol munkáspár, vagy a francia szociálisták küldöttek volna egy pennyt is a harcoló a szenvedő és arab terror alatt nyűgő zsidó „elvérszak”-nak.

Miért oly egyoldalú ez az áldozatkészség? Miért mindég csak a zsidó ad? Még akkor is, amikor a munkásság nemzetközisége diktálja a tempót? Miért ez a gesztus Madrid felé és miért nem látunk hasonló készséget más országok munkássága felől — a palesztinai Histadrut felé?

Kérdés, amelyre hiába várjuk a feleletet. Mi megértjük, hogy elküldték a 200 fontot, bár a néci sajtó bizonyára azt fogja ordítani, hogy ugyebár a palesztinai zsidók támogatják a kommunistákat. Holott Spanyolországban a népi front a legális kormány és az illegális felkelők támogatja a német és olasz fasztus. De egy régalommal több vagy kevesebb, most, amikor zsidók elleni régalom dumping van az egész világon — meg sem kottyan. Csak azt kérdezzük, hogy miért egyoldalú ez a zsidó szolidaritás? Miért mindég csak mi? Mindég csak mi!

— Meghalt a híres Hilsner per világhírű koronatanuja. *Prága.* Horázdovitzban elhunyt a napokban Alois Brezina nevű gépjárató műhely tulajdonos, aki a polnai híres Hilsner léle rituális gyilkosságát perben a véd koronatanuja volt. A per annak idején óriási fellőnést keltett és nagy elkeseredést a zsidóság körében az igaztalan vádak miatt.

— Tönkretették a zsidó droguistákat Németországban. *Berlin.* A napokban jelent meg Berlinben az 1936 március 26 ról szóló és a gyógyszerárak béreleteire és kezelésére vonatkozó törvény végrehajtási utasítása. Eszerint mindazokat a nyilvános gyógyszerárakat, amelyeknek tulajdonosa zsidó, kényszer bérelet rendszernek vetik alá. A béreleteket árverés útján lehet megszerezni; az árverésen azonban zsidók nem vehetnek részt.

— Az Országos Izr. Iroda Lugojon. Érdekes füzet jelent meg az Ardeali é. Banai Orsz. Izr. Iroda kiadásában. A 32 oldalas füzet magában foglalja az Orsz. Irodához tartozó hitközségeknek I. évi május 31 én és június 1-én Lugojon megtartott kongresszusának részletes jegyzőkönyvét és az ugyanakkor és ugyanott lefolyt jubileumi ünnepély, melyet dr. Lenke Manó főrabbi tiszteletére rendeztek. A füzet közli azt a 2 tartalmas beszédet is, melyet ez alkalommal dr. Deutsch Ernő braşovi és dr. Lenke Manó Lugoji főrabbi tartottak. Meleg szavakkal emlékezik meg a jelentés néhai Dr. Kecskeméti Lipót főrabbi-ról is, aki közvetlenül a lugoji kongresszus után egy héttel halt meg. Végül közli a jelentés Károly király am. táviratát, melyet a lugoji kongresszusnak Ő Felségéhez küldött üdvözlő táviratára válaszolt Dr. Adorján Ármin országos elnökhöz intézett.

Perzsaszőnyeget, gyapjufonalakat bizalommal
Schulhof Emilné-től
vegyen
ORIENT
Szövőiskola Oradea
Str. Ep. Clorogariu 14.
Szakszerű szőnyegjavítás! Állandó tanfolyam!

— Német menekültek kérdése Franciaországban. Genf. A francia kamera külügyi bizottságának helyettes elnöke Grunbach jelentést tett a Népszövetség hatodik bizottsága előtt arról, hogy Franciaország hogyan valóítja meg a német menekültek menedékköteletét. Bizottságot jelölt ki, amelyben a menekültek képviselője is helyet foglal. A menekülteket a legmesszebbmenően támogatják, munkaadéylettel és munkalehetőséggel. Grunbach annak a kívánságának adott kifejezést, hogy más államok is kövessék a francia példát.

— Helyreigazítás. Lapunk legutóbbi számában interjú közöltünk Dr. Ferkas László jeruzsálemi egyetemi tanártól. Ebben a cikkben azt írjuk, hogy Weizman professor a manchesteri egyetem tanára. Ez elírás volt, mert Weizman a cambridge-i egyetem professzora. Épen úgy tévesen értettük, mikor a palesztinai új berendezett kísérleti állomásról beszélt a professor. Mi azt írjuk, hogy ez a kísérleti állomás a rechobit, holott az új kísérleti állomást Jeruzsálemben az egyetem mellett állították fel.

— Egy fiatal élet tragédiája. *Duna-szerdahelyen* a napokban egy rendkívül tragikus esemény történt, amely egy fiatal emberéletet követelt áldozatul. A jesiva építés alatt levő „Beit Hillel” menzaépülete körül nagyobb területen kiásták a földet. Itt nézetette az építést Weinberger Hillel főrabbinak, Jakov Smil nevű, közvetlenül barmicvoh előtt álló fia. Hirtelen a homoktömeg megindult és eltemette a szerencsétlen gyermeket. Mikorra a segítségre sietőknek sikerült kiásni a földréteg alól a fiút, már halott volt. Az igen tehetséges, derék gyermek halála rendkívül mély részvételt keltett a község lakossága körében és mély részvételt fordulnak, a gyászoló főrabbi és családja felé.

— Ignatio Bauer-nél, a madridi hitközség elnökénél házkutatást tartottak. *Madrid.* A rendőrség alapos házkutatást tartott Bauer Ignatio házában, aki a hitközség elnöke és hónapok óta külföldön tartózkodik. (A horogkeresztes sajtó, amely állandóan a felkelők érdekében ír, régebben azt közölte, hogy a spanyol zsidók, Bauer vezetésével inszcenálták a baloldali forradalmat. Amint látjuk a „baloldal” tart házkutatást Bauernél. A szerk megjegyzése).

— Amerikai szenátorok visszatértek palesztinai utjukról. *New York.* Copeland és Auslin szenátorok palesztinai tanulmány-utjukról és nyilatkoztak az ott tapasztaltakról. Észleltük szerint, minden tekintetben Anglia hibás abban, hogy a terror annyira elhatárolódott Palesztinában és hogy az élet és vagyónbiztonság oly labilis alapokon nyugszik, hogy naponta történnek halálesetek. A szenátorok — szerint az amerikai közvéleménynek élesen kell figyelni, hogy mi történik azzal az elvvel amely szerint Palesztinából zsidó nemzeti otthon kellett volna válni.

— Eljegyzés. Dr. Fischer József v. kamarai képviselő leányát, Böskét eljegyezte dr. Kaszner Rezső ügyvéd, az „Új Kelet” belső munkatársa.

Nedves, esős évszakban szedik áldozataikat a járványos betegségek.
Használja rendszeresen a kellemesen illatosított

SENLASLO (Szt. László)
fertőtlenítő toalett-szappant, megvédi fertőzések ellen.
Vigyázzon nehogy utánzatokkal kiszolgálják!

Egy gyönyörűen indult zsidó karrier,
amelyet a halál tört össze . . . . .

Meghalt a hollywoodi „csodagyerek”

Irving Thalberg meghalt. Hogy ki volt Thalberg és mit alkotott, arról meg kell most emlékezzünk, hogy eltávozott az élők sorából. Pedig csak 36 éves volt. De halál ellen nincs orvosság — mégha olyan ragyogó karrier is áll mögötte mint a Thalbergé.

Thalberg filmrendező volt. A filmvilágban mindenütt ismerik nevét és karrierje már réggen a „legendák” közé tartozik, amelyet eddig leginkább a világ legnagyobb filmvárosa ismert. Karrierje még abban furcsa „mese” világban is páratlan. Nagyon szegény zsidó szülei gyermeke volt, akik a németországi Giesseu törnyékéről vándoroltak ki Amerikába. Bár szülei szabad felfogású zsidók voltak, a kis Irvinget, aki már Amerikában született, két rabbinál is tanítták, hogy jó zsidó váljék belőle. Amikor egyetemre kellett menjen, megbetegedett és nem folytathatta tanulmányait. Csak egy esti kereskedelmi kurzust végzett és egy kis kereskedelmi irodának lett alkalmazottja. Itt ismerte meg véletlenül Carl Laemmele, aki az „Universal” filmársaság tulajdonosa. Meghívta a filmszakmához, de Thalberg visszautasította az ajánlatát, mert nem értett hozzá. Csak amikor már több ízben pórul járt más kereskedelmi téren, alvállalt egy kis vidéki városban az „Universal” filmársaságnál egy állást, de erről Laemmele nem is tudott. De amikor Laemmele mégis tudomást szerzett arról, hogy az Universal alkalmazottja, magához vette mint magánülkérát. Egy év alatt vezetője lett a nagy filmársaságnak. A Laemmele érdeme, hogy felismerte Thalberg adottságait. Bámulatosan rövid idő alatt teljesen otthonos volt a filmszakma üzleti és művészi területén. Reorganizálta a filmársaság kölcsönrendszerét, de emellett egyetlen dramaturgiai intézkedés sem történt, az ő tudta és bele szólása nélkül. Rendkívül sok új filmszállagot fedezett fel és megszervezte az „Universal” európai hálózatát. A neve nem szerepelt a filmen, de mindenki tudta, hogy például a „Notredámai toronyőr” világsikere az ő agyát dicsérette.

Amikor Louis B. Mayer és Samuel Goldwyn összeálltak és megteremtették a Metro-Goldwyn, akkor Thalberget hívták meg a világ leghatalmasabb filmvállalatának igazgató

jává. Alelnök lett és legfőbb producer. Amikor a filmszakma a legsúlyosabb krízisét élte át, a hangos film feltalálásakor, akkor mutatkozott meg legpregnansabban hallatlan szervezőképessége. Akkor minden filmnagyvállalat súlyos krízisen ment át. A nagy felfordulásban sok nagy név áldozatul esett ennek a fordulathoz és hogy példaképpen említsük, Laemmele, William Fox, Warner Bros személyükben kívannak már kapcsolva a hollywoodi filmvilágból. Thalberget „csodagyerek”-nek nevezték filmkörökben és igazolta hallatlan tehetségét az is, hogy a Metrot újra élesztette és a Broadway Melodie, Grand Hotel, Ziegfield filmekkel újra új mesgyén haladt és irányt mutatott.

Thalberg feleségül vette Norma Shearert, a világhírű gyönyörű filmszínésznőt, aki kedvéért a zsidó hitre tért át. Két gyermekük van és házasságukról úgy beszéltek, mint Hollywood legjobb házassága. Két gyermekét zsidó szellemben nevelte és zsidóságára mindenkor büszke volt. A vallásosságát az amberi lét legfőbb magvának tekintette, Zsidó nevelést követelt és ezalatt a hébert értette, a zsidó történelmet, vallásosságot és zsidó önértéket. Sokszor kijelentette, hogy boldog örömmel látja az amerikai fiatalság körében megszűnt a zsidóság negligálása és nem állanak közömbösen a zsidó ideálokkal szemben. Palesztináról az volt a véleménye, hogy „kórnáz, kevés beteg számára”. Olyan országról álmodott, ahova a világ zsidósága maradéktalanul elfér. Ezért támogatta is Palesztina felépítését minden erejével. Egytizen Los Angeles zsidóságára, amely 100.000 főnyi, 75.000 dollár alapítványt vetettek ki. Másnapra ő maga kifizette a 75 000 dollárt. Különben tíz millió dollárt hagyott örökségül, amelyet alig néhány év alatt szerzett. Évi fix jövedelme 500.000 dollár volt. És ennek a páratlan zsidó szívnek 36 éves korában kellett megszűnni dobogni, a Sors érthetetlen rendelkezése folytán.

Felesége Norma Shearer, idegöszeomlást kapott, amikor megtudta férje halálát. Különben ő fedezte fel Grete Garbot, Joan Crawfordot, Jean Harlow-t, Wallace Beeryt, Clark Gablet, Ramon Novarro, Myrna Loyt és még számosakat.

Eszrog—szükesz után

Elmult a sátrak ünnepe. Elmult, de ennek az ünnepnek is volt és van komoly tanulsága. Mi is lehet egy ilyen ünnepnek a tanulsága? — kérdeheti az olvasó, aki a sok őszi kiadás mellé még az eszrog beszerzés gondját is magára vállalta — és teljesítette is. Éppen erről a „gondról” van szó. Ezzel kapcsolatban számos panaszos levelet kaptunk és egyet ezek közül, amely legjobban felölelte az egész kérdést, alant adunk. Beszéljen helyettünk a levél:

Igen tisztelt Szerkesztő ur: Nálunk, a zsidó uccában — bizonyára Önök is ismerik — járja egy régi közmondás, amely röviden így szól: *eszrogin noch szükesz*. Ami azt jelenti, hogy idejémult dologról beszélünk. Most azonban kénytelen-kelletlen beszélünk kell éppen az eszrogról — szükesz után. Hogy miért? — kérdezheti a szerkesztőség. Csakis azért, hogy levonhassuk belőle azokat a tanulságokat, amelyeket a jövőre nézve le kell vonnunk.

Tudja szerkesztő ur mi fáj nekem, sok-száz hitsorsorommal együtt? Hogy nem tudtam ebben az évben eszrogot venni. Több mint tizenöt esztendője vagyok a magam „balbosza”, de még sohasem fordult elő, hogy ne lett volna eszrog a házamban. Akkor is volt amikor gyermekeim kicsinyek voltak, mennyivel inkább kellene most, amikor fiam közel jár a tizenharmadik évéhez. De nem tehettem, nem

volt rá anyagi erőm, hogy megvegyem. Ilyenkor ősz tájban kell iskolai beiratásra, fara, az ünnepekre és sok-sok más kiadás, amely erősen igénybeveszi az állagzsidó büdzsét. De kontempláltam egy bizonyos összeget eszrogra is. De számadásomat a „gads” nélkül csináltam. Nem tudtam, hogy ezzel a kegyeszerrel is spekuláció folyik, méghozzá szivtelen spekuláció. Hatszáz, meg nyolcszáz lejéről beszéltek és amikor bementem az eszrogkereskedőhöz, meg is győződtem erről. Fájó szívvel bár, de le kellett mondanom arról, hogy házamban eszrog legyen. És így járt számos barátom is.

Miért kell ez így legyen? Miért teng túl ezen a téren is a spekuláció? Miért nem tudunk hozzájutni rendes áron egy ilyen „micvoh”-hoz? Vagy ehhez is virilitásnak kell lenni? A szegény, vagy kevésbé tehető ember nem járulhat az ur elé a palmaággal és eszroggal? Aki nem gazdag, az nem imádkozhatik a sajátja felett?

Legfőbb ideje volna, ha „államosítanák” az eszrogimportot. Vegyék országos szervezetek, vagy hitközségek kezükbe a dolgot, akik szolid alapon hozzásegítenének bennünket ahhoz, legalább a jövő évtől kezdve, hogy ne kelljen sopánkodni ezen, tipikus eseteként annak a közmondásnak, amelyről már említést tettem.

Igaz hive: Egy régi előfizető.
Fenti levélhez nincsen sok hozzáfűzni

fejfájás

ellen

Beretrás parxtilla!

valónk. Csak annyit és ez éppen elég: a le-
vélírónak és sokszáz, talán ezernyi társának
főkéletesen és százperentesen igaza van.
Érezték egynéhány helyen ezt az anomáliát a
hitközségek felelősei is. Így például Kassán,
ahol szintén kartell létesült, a rabbinátus
megengedte, hogy többen is vegyenek egy
eszrogot. Erre leestek a kartellárok. Ora-
dean pedig féltünnepkor a hitközség előjáró-
sági ülésén elhatározták, hogy a legközelebbi
„szezón”-ban már hivatalosan hozatnak esz-
rogot, méghozzá nem görögöt, hanem szent-
földit. Idejekorán kell ezt az abuzust elkerülni,
nem pedig az utolsó percben. Le kell törni
az eszrog-uzsorat, mert nem lehet tovább
tűrni, hogy az egyes emberek kimondottan
üzleti szemmel nézzenek azokra a végered-
ményben kegyeszernek minősíthető eszrogra
és lulavára, amely a zsidóság zömének szent
és legfőbb vágya annak beszerzése, hogy
eleget tegyen a vallási parancsnak.

Tizenkét világhírű főrabbi kiáltványa

A világ legnagyobb zsidó hitközségeinek
lelképásztorai, számszerint tizenketten, a zsidó
világkongresszus központi irodájának megbi-
zásából felhívást bocsájítottak ki, amelyben a
legerélyesebben tiltakoznak az ellen, hogy a
német nemzeti szociálisták a zsidóságot úgy
ábrítsák be, mint a bolsevizmus hirdetőit és
mint olyanokat, akik identifikálják magukat a
bolsevizmus lényegével. Hitler, Göring és
Göbbe s fanatikus zsidógyűlölete minden te-
kintetben elveszítette azt a mértéket, amelyet
a kulturerberiség eszmeiköre elbir. Patetikusan
és hisztérikusan ordítják állandóan és főképen
a nürnbergi pártnapokon, hogy csak egy
Szovjetjudea létezik, amely nem egyéb, mint
a zsidóság nemzetközi összefogása a kultur-
emberiség ellen és a világnak nincs más
tennivalója, mint harcolni a bolsevizmus ellen.

Tizenkét világhírű főrabbi protestált az
ellen, hogy állandó rágalmazási hadjárat foly-
lyon a zsidóság ellen és minden alapot nél-
külöző rágalmazási hadjáratot folytasson Ber-
lin az egész világ zsidósága ellen. A protes-
tálás a világ csaknem valamennyi jelentős
lapjában megjelent, de mégis nagyjelentőségű,
hogy végre a zsidóság reprezentánsai erélye-
sen tiltakoznak a rágalmazás ellen és nem
hajlandók tovább némán tűrni Németország
jelenlegi urainak gyűlöletteltjes rágalmait.

A világnak, ha van még lelkiismerete,
nem szabad, hogy süketen menjen el emellett
a tiltakozás mellett. A világnak nem szabad
ezt elfelejteni! Tizenkét főrabbi kiáltványa
mementő arra, hogy nem szabad szó nélkül
elhaladni a rágalmazások mellett és a zsidó-
ság fel kell emelje tiltakozó szavát minden
egy esetben, amikor életére, létére és a
jövője ellen küzdenek a kulturerberiség bestiái.

— Fuchs Ila angol nyelvtanár, az
angol nyelv tanítását megkezdte Oradea
Str. Rimanczy 12.

PALESZTINA

Az állandó mandátum-bizottság visszautasított petíciót

Genf. A Népszövetség állandó mandátum bizottsága 29 ik, most tartott ülésén visszautasított számos Palesztinára vonatkozó petíciót, a többek között a következőket:

Gróf Lemos, aki a palermói katolikusok elnöke, petíciót nyújtott be, amelyben kéri a Népszövetséget, hogy védje meg Palesztinában a katolikusok érdekeit. Az elutasítás indoklása: „tul merész” ahhoz, hogy annak taglalásába belemenjenek.

Visszautasította a palesztinai arab-párt petícióját, amelyet D. emal el Husseini nyújtott be, amelyben a mandátum ellen tiltakozik, és kifejtli az arab nacionalisták álláspontját. Ebben a formában nem is foglalkozhat a mandátum bizottság a kérdéssel.

Visszautasították Amikam Izrael petícióját, aki a táviratok héber nyelven való küldésének elutasítását kifogásolja. Kijelenti a bizottság, hogy remélni lehet, hogy idővel a berendezés ezirányban lehetővé teszi majd a héber irással feladott táviratok küldését.

Visszautasította a bizottság a katólitzi zsidó hitközség petícióját, amely azt panaszolja, hogy életbeléptetik a palesztinai „Legislative Council.” Az indoklás: teljesen légből kapott és behozhatatlan.

Visszautasították Emir Sekib Arslan petícióját, aki tiltakozik az ellen, hogy Palesztinából zsidó államot alkossanak a nagyszabású bevándorlás folytán. Indoklás: „Egy zsidó állam létesítéséről nincsen szó”

M. S. Karvassarsky tel avivi lakos panasza, aki a birtokperek nagy lassúsága miatt panaszodik. Válasz: az angol kormány kijelentése szerint ez az anomália rövidesen megszűnik és éreztetni fogják a megtett intézkedések kedvező hatását.

A „Ward Adat Askenazim” egyesület főrabbija, Schorr főrabbi kéri, hogy ismerjék el szervezetüket önálló zsidó hitközségnek. Eufasítják, mivel nem látják szükségét fennforogni annak, hogy ez a tanács megalakuljon.

Dr. R. Tamini, a Halfában létező nemzeti orvos szövetség nevében arra kéri a mandátum bizottságot, hogy tiltsa el az orvosok szabad bevándorlását. Telintettel arra, hogy erre vonatkozólag 1935 július 25 én rendelet jelent meg, amely a kérdést szabályozza, a panasz ezzel előzetesen elintéztét nyert.

Ali Hassan el Yowfalwi haifai lakos panasza, aki kártérítést kér azokért a károkokért, amelyeket az 1921 és 1929 évi nyugtalanságok idején elszenvedett. Ezt a mandatarus hatalom visszautasítja, mint teljesen alaptalant.

Weizman ajánló levelet írt a Jewish Agency jelentéséhez. Ehez Penhagercia gróf bizottsági tag azt a megjegyzést fűzi, hogy nem szükséges egy ilyen jelentéshez ajánló levelet mellékelni és a benne felsorolt pontokat nem vehetik tekintetbe, mivel nem szükséges semféle ajánlás egy memorandumhoz, amelyet a mandátumbizottsághoz intéztek.

A népszövetségi mandátumbizottság fenti határozatai élénken bizonyítják, hogy mennyire sóhívatalosan látja el kötelességet.

Halálos ítéletek arabok ellen. *Jeruzsálem.* Az arab nyugtalanságok óta most történt első ízben, hogy két 18 éves arab ellen halálos ítéletet hozott a haditörvényszék, akik angol csapatokat támadták meg. Mindkettőt már egy ízben, egy hónappal ezelőtt elfogták, amikor egy negyven főből álló terrorcsoport megtámadta az angol miliciát. Újabb bűnözésük súlyosbító körülmény, azonban esetleg megkegyelmeznek nekik, mivel fiatalok.

A siralom falánál mégis imádkoztak a nagyünnepeken. A Waad Leumi és az Agudasz - Jiszroel figyelmeztette a zsidóságot, hogy ne imádkozzanak a Siralom falánál, tekintettel az arab nyugtalanságokra. Ennek dacára voltak sokan zsidók, akik Ros-hasonoh-kor és Jomkipur-kor mégis ott voltak és imádkoztak. Tették ezt életük kockázatásával ezért, mert nem akarták a sok évszázados tradíció folytonosságát megszakítani. Tüntetés nem történt.

Tífuszjárvány Hebronban — Az arab orvosok zsarolnak. Hebronban néhány hetet ezelőtt tífuszjárvány ütött ki, amely folyton terjed. A „Felesztin” arab újság panaszodik, hogy az arabok a város vezetősége nincsen tekintettel a járványra. Az arab városi orvosok mielőtt a beteget megvizsgálják, előre kéri a honoráriumot. Ezáltal sok beteg kezelés nélkül marad. Megállapítható, hogy a járvány folyton nő, amit az a körülmény is elősegít, hogy a zsidó orvosok eltöltözték az arabok helyekről, mivel ott életük veszélyben forgott. Ezt használják ki az arab orvosok és megfizethetetlen árakat kérnek a szegény betegektől.

Pogrom Bagdadban. Azoknak az agitátoroknak befolyására, akiket Palesztina lázongó arabjai tüzelnek, erősen zsidóellenes a hangulat Bagdadban. Véres támadások irányulnak zsidók ellen s az egyik ilyen támadásnál két zsidó életét vesztette s számosan megsebesültek. Irak fővárosának zsidó lakossága sokat szenved a terror alatt és a hatóságok nem nyújthatják a megfelelő védelmet a zsidó lakosság számára. (Amikor Irak kikiáltotta függelenségét és a Népszövetség tagja lett, a zsidók önkéntesen lemondtak a kisebb ségi jogokról. Ennek hiányát most keservesen érzik. A szerk.)

Tizezer certifikátot kér a cionista executive. A cionista vezetőköröktől nyert értesítés szerint a Palesztina kormánynak egy kérést továbbítottak, amely szerint október 1 től 1937 március 31 ig terjedő időre, (sedule) tizezer certifikátot kér a cionista executive.

Egy nap 90 arab halott. Palesztina területén az elmúlt héten számos összeütközés történt a katonaság és az arabok között. A Nablusz és Jerin melletti harcokban az elmúlt csütörtöki napon 90 arab esett el. A zsidók elleni támadások is folytatódtak, bár a kolóniákon már hosszú idő óta nem volt nyugtalanító jelenség. Jeruzsálemben és Jaffán zsidó járókelőkre lőttek rá az arabok. Tibériában egy zsidó erdőrt öltek meg. A zsidó halottak száma, a szeptember 24-én Jeruzsálemben leölt Victor Dweck-vel kilencvenre emelkedett. Beisan-nál az iraki petróleumvezetéket 36 od ízben rongálják meg az arabok. Az angol katonaság azonnal hajszát indított a petróleumvezeték rongálói ellen és egy beduun táborban találta meg a valószínű tetteseket. A táborban talált fegyverekkel és municióval együtt több beduint tartóztattak le. A somroni hegyekben az angol csapatok támadtak meg, amelyet teljes egészében foglyul ejtettek. A 100 főből álló terrorista banda kifogástalan német eredetű katonai fegyverekkel és municióval volt ellátva. Hebron és Beilehem között összeütközés történt egy katonai autóbőrdőrral és egy arab banda között. Egy arabot megöltek. Egy északpalesztinai arab faluban összeütközés

során egy arab banda egyik tagja és egy paraszt súlyosan megsebesült. A kiéhezett arab terroristák rablótámadásokkal nyugtalanították a békés és a zsidókkal barátságban élő fellah faluk lakosságát. Mint hivatalosan jelentik, a Názareth melletti Kana arab falut terroristák támadták meg és pénzt raboltak lakóitól. A fellahok feljelentést tettek támadóik ellen, mire a csapatok átkutatták a környéket és tízenöt terroristát elfogtak.

Zavartalanul folyik a bevándorlás. A Havas ügynökség azt a hírt terjesztette, hogy Lengyelországban hatszáz zsidó Palesztina-kivándorlót tartottak vissza, mert Anglia októberre nem adott beutazási engedélyeket. A Palesztina-Hivatal hivatalosan cáfolja ezt a híradást. Csek nemrégben 230 kivándorló utazott Lengyelországból és a Balti Államokból Palesztinába anélkül, hogy bármilyen akadályt gördítettek volna újukba. Constantinában a Polonia fedélzetén ezer kivándorló hajózott Palesztinába.

Palesztinából kiutasított kommunisták. *Jeruzsálem.* A rendőrség az elmúlt héten 15 zsidót és 18 arabot tartóztatott le, akik a palesztinai illegális kommunisták párt tagjai voltak. Mindannyiukat kiutasították az ország területéről.

Rövid hírek a Szentföldről

Tel-Aviv. Két jemenita munkást, a 37 éves Jefet Abdart és a 35 éves David Malichit orvul lelőtték éjnek idején, amikor a Ramleh melletti parkban szolgálatot teljesítettek. — A Karmelnél, egy arab falu mellett, egy 70 tagból álló banda és az angol haderő között harcra került a sor. Két repülőgépet is résztvevő a harcban, de a sötétségben nem tudtak kellő eredményt elérni. A harc három óra hosszáig tartott. Sweeny szerzsent és egy angol katonát meghalt, az arabok veszteségei súlyosak. — Lubla faluban házkutatást tartottak, mely alkalmából 2 agitátort és 26 személyt letartóztaltak, akiket azzal gyanúsítanak meg, hogy résztvevtek az eddigi terrorakcióban. Egy arabot, aki menekülni akart, menekülése közben agyonlőttek. — Petach Tikva mellett egy arab családra rálőttek. Az asszony halálosan megsebesült. — Kalkilia arab falu mellett egy arab juhászort megöltek és nyájának egy részét elhajtották. — Gaza melletti, Migdal vasútállomáson, egy arab vasuti alkalmazottra rálőttek. Az áldozat meghalt, a tettes elmenekült. Yabat falu mellett, egy arab a katonai járdór felszólítására nem akart megállani, utánalóttak, meghalt. — Rospinoh mellett, egy arabot holtan találtak. — A Palestina Potesh műveknél először történt atrocitás. A Holtenger eme nagyvállalat ellen most először kíséreltek meg merényletet. — Az Irak Petroleum Company jelentése szerint, eddig 28 esetben kíséreltek meg támadást az olajvezeték ellen, ebből 26-ot Palesztinában és kettőt Transjordániában. Négy esetben az olaj meg is gyűlött. — Ness Ciona ellen élénk támadást indítottak, amely este 9 órától éjjelig tartott. Sebesülés nem történt.

Minőségben
árakban
izlésben
SZÖVET
különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás!
Havas és Grünfeld
posztóáruház
Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kishidő)

SOK TIZEZER
megelégedett vevő bizonyítja, hogy
„ZEPHIR”
kályha az összes kályhák között a
LEGJOBB
10 kilogramm fával fűti egy szobát 24 órán át
Gyártja: **Szántó D. és Fia, Oradea**
Kapható mindenütt. Kérjen díjtalan árjegyzéket.

Hogyan folyik a zsidók tervszerű oldozása Németországban?

Berlin. Jomkippur előtti napon, szeptember 23-án a Gestapo számos német zsidó vezérférfiut letartóztatott, köztük Dr. Benno Kohn-t, a zsidó kulturszövetség vezetőjét is. A letartóztatás állítólag azért történt, mert a kulturszövetség szembeszállt Hans Hinkel-lel, aki a zsidó kulturális ügyek kormánybiztosa. Nem akarják azt az irányvonalat követni, amelyet a kormánybiztos előírt nekik. Ez az „irányvonal” nem egyéb, mint annak kihangsúlyozása, hogy a zsidó kulturszövetség kizárólag héberül adja elő a műveket, amelyeket előadásra szánt, mivel a nemzeti szocialisták szerint, a német nyelv, csak a német „törzsiük”-nek anyanyelve. Streicher már éveket ez előt sürgette ezt.

Ujabb hírek szerint nem csupán kulturális léren folyik ez a féktelen uszítás és halálra gyűlölködés, hanem gazdasági léren is. Néhány hét óta a „nem-árják” egymásután kapják a felszólításokat, az illetékes pénzügyi hatóságoktól, amelyek így kezdődnek:

— Feltételezhető, hogy Ön a legelső kedvező alkalommal külföldre teszi át lakhelyét. — Azután imígyen folytatja: Épen fentl oknál fogva, szíveskedjék az 1935 évben adókötelesnek bejelentett vagyonának huszonöt százalékát befizetni, mert ellenkező esetben kénytelenek volnánk elkonfiskálni ezt a vagyont. Természetesen sem egy zsidó háztulajdonos, sem egy üzlettel rendelkező nem tudja egyik napról a másikra vagyonának 25%-át készpénzzé tenni. Az egész arra irányul, hogy minél több zsidó adja át potomon üzletét és ingatlanát, amelyet a zsidók eddig is szívesen megtettek, mert érzik és tudják, hogy addig nem lesz és nem lehet nyugalom, amíg minden vagyonukból ki nem forgatják őket. Ez az egész új eljárás nem egyéb, mint egy nagyszabású rablóhadjárat, amelyet a nemzeti szocialisták folytatnak a zsidó vagyon ellen, hogy maguknak hasznot hajtsanak és a zsidókat tervszerűen és szisztematikusan kirabolják.

Ha a nürnbergi törvények a „bűnöző nemzetközi zsidóság” ellen keresztshadjáratot hirdetnek, az főleg csak indokolása akar lenni annak, hogy bent az országban kirabolják a német zsidókat. Ugy akarják beállítani, mint ha ez az eljárás az „elv”-éri volna, holott egyszerűen csak kisajátítása minden zsidó vagyonnak, amely a német birodalom határain belül található.

Mind ezekből a jelekből valóban megállapítható, hogy az olimpiád utánra hirdett zsidóellenes új nagyszabású akció, valóban teljes erővel megindult és ennek áldozatul esnek azok a zsidó existenciák is, amelyek eddig valamiképpen megkíméltek voltak...

A levegőt nyelő emberek...

Borzalmas kellemetlenséget idéz elő majdnem minden tizedik embernél egy ideges eredetű u. n. (aerophagia) fülök levegőt nyelő embertípus. Ezen kellemetlenség abból áll, hogy a gyomor és a bél megtelik levegővel és borzasztó felfuvódást és feszültséget idéz elő a gyomor és bélrendszerben, sőt a rekeszizmokat is annyira feltolja, hogy nehézlégzés következik be és a szívre is kellemetlen érzést gyakorol. A beteg enni nem bír és ha eszik, azonnal hányingere van, szédül, fejfájást érez és valóságos elkeserülést egész életét.

A világhírű amerikai Gastro D. azonnal megszünteti ezeket az ideges eredetű zavarokat és így megszűnnek fenti kellemetlenségek is.

Gastro D. kapható az ország minden gyógyszerésztárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerésztárában București Calea Victoriei 124

Strauss, az Egyesült Államok volt párisi nagykövete meghalt

New York. Jesse Isidor Strauss, 64 éves korában elhunyt New Yorkban. Mult évig az Egyesült Államok párisi nagykövete volt s ezt az állását három évig töltötte be. Strauss New Yorkban született és apja, meg nagybátyja az ismert R. H. Macy & Co. nagyáruház beltagjai voltak. Szülei Isidor Strauss és felesége az 1912-ben elsüllyedt „Titanic” hajón voltak, amikor a világraszóló szerencsétlenség megtörtént. Jesse Strauss, a legismertebb amerikai diplomaták közé tartozott. Családjá már adott egy híres diplomatát az Egyesült Államoknak, Oskár Strauss-t, aki Konstantinápolyban volt évekig a nagy köztársaság követe. Palesztinában legismertebb a Strauss család, Nathan nevű tagja, aki rendkívül sok alapítványt tett és főleg a palesztinai egészségügyek terén vannak érdemei.

Cordell Hull, az USA külügyminisztere a gyászbeszédében azt mondta róla: „nem volt a nemzetnek különösebb és ügyesebb külügyi képviselője, mint az elhunyt.” A lapok is a legnagyobb dicséret hangján emlékeznek meg róla. A „New York Times” azt írja, hogy Strauss egész életét a hazának áldozta. A „New York American” úgy ír róla, hogy egy nagy- és kiváló családnak kiváló tagja volt. A „Herald Tribune” azt írja: „Jesse Isidor Straussban, a haza egy rendkívül derék polgárát, a zsidó nép egy tisztelt vezérét és az üzleti világ egy zseniális szervezőjét veszített el”. Temetése október 6-án volt nagy részvét mellett, az Emanu El templomból.

A bratiszlavai jótékony egyesület szeptember 27-én ülést tartott, dr. Reisz Gyula elnöklétével. Megemlékeztek a nemrég elhunyt elnökről, Popper Emilről, aki sokat tett az egyesület érdekében. Elnökké újból dr. Reisz képviselőt választották meg, pénztárosnak Steinberger Jenőt, ellenőrnek Körbl Bernátot.

KÖZÉLET

Mediaș zsidóságának előkelő vendége volt az elmúlt héten. Eszter Grosz-Hamburgerné asszony, a Béth Jakob eszme kiűnő elharcosnőjének személyében, ki a cernaui B. J. tanítóképző szeminárium igazgatónője. A vendég tiszteletére az Agudat Hiszrael nő-csoportja összejövetelt rendezett, amelyen résztvett Mediaș zsidóságának minden rétege. A gyűlést Deutsch Bezael elnök nyitotta meg, történelmi visszpillantást vetve a B. J. mozgalom fejlődésére. Ezután a vendéglőadó emelkedett szólásra és gondolatokban gazdag előadásban mutatott rá a Béth Jakob mozgalom elvi alapjaira. Csillogó logikával való érvelései rendkívül mély benyomást tettek a hallgatóságra, amely szünni nem akaró tapsal adott kifejezést elismerésének. Végezetül Deutsch Bezael elnök zárószavaiban köszönetet mondott Eszter Grosz-Hamburgerné asszonynak előadásáért, melynek minden biztonnal termékeny eredménye lesz a mediași Beth-Jakob mozgalomra.

A cluji »Chaszam-szófer« jesiva érdekében, Glasner Akiba főrabbi által nagy intenzitással megkezdett munkát, siker koronázta. A jesiva részére sikerült egy megfelelő házat megvenni, ahol 40 bennlakó számára a higiénia követelményeinek megfelelő lakás lett berendezve. Ugy a cluji, valamint az ország nemesszívű adakozóinak köszönhető, hogy a cluji főrabbi tervei a megvalósulás stádiumába jutottak. Már a közeli napokban egy »Siur-Stuben« Beth Hamidrás építkezés munkálatait is megkezdik, amelynek alapkövetéle ünnepélyes keretek között fog végbemenni. Az érdeklődés a város zsidóságának minden rétegénél egyre fokozódik és mindenki örömmel veszi tudomásul, hogy végre Clujon, Ardeal fővárosában, egy emelkedett szellemű magas talmudi képzettséget involváló, nagyszerű vallásos nevelőintézmény létesül.

Hálalozás. Elul 24-én, hatheai súlyos betegség után elhunyt a kassai kórházban Perec Tauwich S'ein főrabbi 49 éves korában. A megboldogult a gelnicai hitközség fő-rabbija volt, ahol mintaszerű jesivát is tartott fenn. Közel két évtizedig volt a gelnicai hitközség vezetője a megboldogult, aki az addig asszimilatorikus hitközségből mintaszerű vallásos hitközséget formált. P. T. Stein z. cl. Mediașról származott el, előbb a hunfalvi jesiván tanult Rabbi Snuel Rosenberg hunfalvi caddik mellett, akinek unokáját vette feleségül. Az elhunyt tetemét sokszáz tanítványa kíséretében Kosicéról Hunfalvára szállították, ahol a megboldogult mestere mellé temették.

— Zsidó hittan nem tanítható az állami iskolák helyiségeiben. A közoktatásügyi minisztérium rendeletet adott ki, mely szerint a zsidó hittan-órák azentul nem tarthatók az állami iskolák épületeiben. A rendelet értelmében a hitoktatók az iskolától különálló helyiségben fogják összegyűjteni növendékeiket a vallásórára. A minisztérium rendelet voltaképpen nem jelent különösebb sérelmet, mert körülbelül mindegy, hogy a vallásoktatás hol történik. Már az elmúlt tanévben is a vallásoktatás nagyrészt az iskolától különálló helyiségekben folyt le. A rendelet főleg a hitközségek preszlizsét sérti.

Ismeri Ön a TELLMANN szövetet?

Ha nem —
ugy kérje minden
posztókereskedésben
csakis a

TELLMANN VILMOS ÉS TÁRSAI RT.

braşovi posztógyár által gyártott
kiváló minőségű szövetkülönlegességeket!

Meg fog győződni, hogy gyártmányait egyetlen
posztógyár termékei sem mulják felül!

— Ujabb eredmények a lengyel hitközségi választásokról. *Varsó.* A lezajlott hitközségi választásokról újabb eredmények váltak ismeretessé. A varsói eredményt lapunk is közölte. *Sosnowitz*eben az ortodox blokk 7 mandátumot szerzett. *Kaliczban* az Aguda 6, a cionista blokk és chassidok egyenként 3 mandátumot, a Poale Cion 2 és Bund 1 mandátumot. *Tarnowban* a cionista-mizrachista lista 8 mandátumot szerzett, az Aguda és a Bund 4-4 mandátumot. *Lomzaban* az Aguda 6 mandátumot, a Bund 4, a cionisták két mandátumot. *Grodnóban* is sok szavazatot kapott az Aguda. *Suwalkiban* a cionisták 5, a mizrachisták 2 és az iparosok és bundisták egyenként két mandátumot. *Siedlicében* az Aguda 4, a cionisták és a Bund 3-3 mandátumot, a baloldal két mandátumot és a mizrachi egy mandátumot.

— Deutsch Pál orth. kóser bodega Baia-Mare, Kispiacon.

— Streicher a zsidók kiirtását követelte Nürnbergben. *London.* A "Times" berlini tudósítója közli, megbízható forrásból. A nürnbergi pártnapok alatt Julius Streicher megbízható pártemberek jelenlétében, zárt ajtók mögött beszédet mondott a zsidóság ellen. A Führer nem volt jelen, de külföldi megbízottak annál számosabban. Streicher kijelentette, hogy a zsidókérdés egyetlen megoldása a zsidók teljes kiirtása. — Vannak olyanok — mondta Streicher — akik úgy vélik, hogy a zsidókérdést meg lehet oldani vértelenül. Ezek az emberek alaposan tévednek. Ha radikális megoldást akarunk, akkor csak véres megoldás lehet. Ez az eljárás már azért is jogos, mert a zsidók is főmegmészárlással jutnak hatalomhoz, hiszen ők felelősek minden háborúért és minden kilengésért. Ha azt akarjuk, hogy a világnak nyugalma legyen, akkor ki kell irtani az összes zsidókat. A Times megjegyzi még ehhez, hogy Streicher Hitler vezértancellárnak legintímesebb barátja.

— Vegyen házhelyet a karmel legszébb részén. Most olcsók a földárak Palesztinában, tehát most kell vásárolni. Ha jön az új fellendülés, félakkora telket nem kap azért a pénzért, mint ma. Egy 6 dunámos telek ára 200 font, Leiben fizethető, kedvező feltételek mellett. Felvilágosítást és ajánlatokat ad: *Diamant Elemér, București IV, Aleea Mântulează 9.*

— A biro-bidsani zsidó köztársaság vezetőjét letartóztatták, mivel »trotzkysta« gyanus. *Moszkva.* A zsidó autonóm »köztársaság« vezetőjét, Liberberg József professzort letartóztatták, mivel azzal gyanúsították, hogy a trotzky-párt elveit vallja és ellenforradalmár. A pert rövidesen lefolytatják ellene.

— Minden életkorban enyhíti a fájdalmakat a *Togal*. G orsen és biztosan csillapítja a jól bevált *Togal-tabletta* a fájdalmakat. Több mint 7000 orvosi szakvélemény dicséri a *Togal* kitűnő hatását rheuma, köszvény, idegzsába, spanyolláz (grippe), hüléses betegségek, fejfájás és idegfájdalmak esetén. Az Ön orvosa is igazolni fogja, hogy a *Togal* jó hatása mellett teljesen ártalmatlan. Oldja a húgysavat, baktériátölő és természetes uton küszöböli ki a szervektől a betegség okozta bomlási termékeket. Az összes gyógyszerárakban és droguerékekben kapható.

Felhívjuk a nagyérdemű közönség figyelmét, hogy a legjobb fűző, melltartó, haskötő és más e szakmába tartozó cikkek az általánosan e szakmában előnyösen ismert Rosenzweig Róza utódánál, az »Elyslumban« Oradean, (Bul. Reg. Ferdinand 9 sz.) kaphatók.

Szimchat Tóra ünnepély az oradeai Mizrachiban

Csütörtökön, Semini Aceret ünnep délután tartotta meg az oradeai Mizrachi szervezet, minden évben szokásos s immár tizenharmadik Szimchat Tóra ünnepélyét. Tekintettel a Péntekre, már előző nap zajlott le a nagyszerű ünnepség. A szervezet tágas helyiségeit zsufozásig megtöltötte az oradeai zsidóság minden árnyalata és fehér asztal mellett az esti imádkozásig ült együtt, a legjobb hangulatban. Bor, szőlő, dió és alma dusan leritettén várta a vendégeket.

Az ünnepi délután bevezető beszédét *Wassersrom Sándor* elnök tartotta meg, aki a zsidóság általános világhelyzetéről tartott nagy szabású szónoklatot, kiértve a palesztinai helyzetre és a szervezet belső ügyeire is. (A beszéd egy részletét lapunk első oldalán közöljük.)

Utána *Friedman Ármin*, az elnöki tanács tagja, tartott magasszérnyalású talmudikus és midrási citémutokkal bőven fűszerezett szépen felépített ünnepi szónoklatot. Majd *Just Mose*, az oradeai Mizrachi ifjuság vezetője lebilincselő beszédében vázolta a jelenlegi erégi helyzetet és optimizmussal nyilatkozott a közeljövőről, amely megszüntét fogja jelenteni az eddigi bizonytalanságnak. Elismeréssel van oradeai Mizrachi jelenlegi vezetése iránt, amely újra tetterős kezekben van és reményt nyújt arra, hogy még jelentős szerepe lesz az oradeai zsidó közéletben. A délután folyamán, a legjobb hangulatban töltötte a nagyszámú közönség az időt. Beszéltek még az ifjuság részéről *Mihály Aladár*, aki az ifjuság köszönetét tolmácsolta a Mizrachi aktív vezetőségének, s akitől újabb jelentős lendületet vár a vallásos zsidó ifjuság mozgalmában is. *Goldstein Már* és *Binder Ignác* beszédeit is feszült figyelemmel hallgatta a közönség. A nagy sikerű délután rendezésében oroszán-része volt *Beck Léb* és *Binder Ignác* gondnokoknak.

Gyarmatokat kér Lengyelország a zsidók kitelepítésére

Genf. A népszövetségi bizottság, amely a gyermeki igények tekintetében tárgyalt, tudomásul vette Lengyelország igényét is az irányban, hogy gyarmatokra tart igényt. A lengyel kormány ebből kívánságát már a világsajtó többször közölte, most pedig hivatalos formát öltött ez a követelés. Érdekes, hogy mivel indokolja Lengyelország ezt az igényt:

1. Lengyelországnak nincs elég nyersanyaga és nem tud ezáltal kellő mértékben fejlődni iparilag.
2. Nagy a népszaporulat.
3. A lengyelországi zsidóság »hibás elhelyezkedése«, folytán feltétlenül szükséges, hogy 80.000 zsidót telepítsen ki évente és ezért kell neki gyarmat.

A népszövetségi gyűlés második bizottsága foglalkozott ezzel a javaslattal és általánosságban és egyhangulag elfogadta.

Érdekes, hogy a javaslat ellen egyetlen felszólalás történt, amelyet *Rosenberg* és a szovjet delegátusa hangoztatott, aki fenntartással szavazta meg az elvi deklarációt.

Lapok értesülése szerint, a zsidó kitelepítés gondolatát csak azért vetette fel ilyen nyíltan a lengyel kormány, mert ezzel kedvezni akart a nemzeti demokrata pártnak, amely szélsőséges antiszemilizmusával megkeseríti az ottani zsidóság életét.

Zsidó humor

ROTSCHILD CSAK SAJÁT PÉNZE FÖLÖTT DISZPONÁLJON

A frankfurti Rotschild ház mindenkor ismeret volt bőkezű adakozásáról. Természetesen tudták ezt a világ összes zsidó snorrerjei, köztük egy régi rutinizott lengyelországi snorrer, aki minden évben pontosan beállított a frankfurti irodán, hogy ötven forintját felvegye. Amikor egy ízben beállított, a jólékonysági listákra a következő szavakkal fogadta:

— Most várni kell Önnek néhány napig, mert a báró éppen most adja férjhez egyik leányát és minden pénzét kiköltötte. Nincs egy pfennig sem a kasszában.

A snorrer kedveletlenül hallotta a hírt és a következőket válaszolta:

— Legyen szives mondja meg a báró úrnak, hogyha a leányát férjhez is adja, azt tegye a saját pénzén — de ne az én pénzemen...

MÁSODOSZTÁLYU OPERÁCIÓ.

Baron professzorhoz beállított egy hitsorosunk, akit meg kellett operálni.

— Kétszáz koronába kerül — mondta Baron.

— Wieheisst kétszáz korona, — jajongott a páciens — a báró Herzelnél csak százhusz korona.

— Ja, az más, az egy másodosztályu operálás.

— Hát van másodosztályu és elsőosztályu?

— De mennyire van. Az elsőosztályunál új műszereket használunk és régi asszisztentst, aki már ezer operációnál segédkezett.

— És a másodosztályunál?

— A másodosztályunál régi műszereket használunk és új asszisztentst.

PRAKTIKUS BORBÉLY

Egy anya gyermekével a borbélynál;

— Hát ez türhetetlen! Ördögökről és rablókról mesél a gyermekeknek, mikor a hajukat nyírja.

— Céltatosan teszem, feleli a borbély. Mikor ilyen rémes törtéreteket mesélek, égnék áll a hajuk és könnyebben tudom lenyírni őket...

MÍÉRT NEM PERLEKEDNEK

NÉMETORSZÁGBA.

Egy Berlinből érkezett ur meséli.

— Németországban egyáltalán nem perleskednek az emberek.

Az okát így magyarázta meg:

— Zsidó nem perel be árját, mert az reménytelen. Árja nem perel be zsidót, mert az hosszadalmas. Zsidó nem perel be zsidót, mert nem akarják csunya ügyüket a nyilvánosság elé vinni. És árja nem perel be árját, mert nincs zsidó ügyvéd.

SEGITSÉG.

Egy szegény részlelinkasszans jelent meg a rebbenél és elpanaszolta, hogy veszélyben van az állása, mert az adósok dühösen fogadják, sőt a legtöbb helyen be sem engedik.

A rebbe meghallgatja a panaszt, elővett egy nagy féliánsit, egyideig olvasgatott benne aztán fel se nézve így szólt:

— Öltözz fel pénzeslevélhordónak.

EGY VÁLÓPER AKADÁLYAI.

Egy válóperben a rabbi előtt kijelentette az asszony, hogy csak az esetben válik, ha úgy mehet el a házasság berkeiből, ahogy jött. A rabbi érdeklődésére azután részletebben megmagyarázta szavait:

— Mint özvegyet vett el és mint özvegy akárok csak válni...

NOÉ AKTUÁLIS.

Noé felesége így szólott férjéhez a bárkában: Noé fiam, úgy gondolom, hogy bolhábból többet hoztunk be, mint az előirt kettőt...

Az oradeai zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiiben

KATZ orth. kóser restaurant

București, str. Carol 32. I. emelet.

Tartjuk a vezetőhelyet

nemcsak munkáink elsőrangúságával, hanem áraink szoliditásával is.

VÉGH ruhafestőgyára

Felvételi helyek: **Paşa Regina Mária 2.**
Bul. Reg. Ferdinand 61.
Strada Crinului 5.

Telefonok 1-17 és 108.